

MØTEDOKUMENTER

Saker FU 16, FU 18, FU 19

Orienteringssakene a. , g., h., j.

Forskningsutvalget

6.11.2014

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forskningsadministrativ avdeling
November 2014**

Universitetets forskningsutvalg

Torsdag 6. november 2014

1300-1530

Kollegierommet

Muséplass 1

Saksliste

I. Godkjenning av innkalling og [saksliste](#)

II. [Protokoll](#) fra møte 4. september 2014

III. Saker

FU 16/14	Styrket veiledning i forskerutdanningen Innledning v/ professor Arild Raaheim Vedlegg
FU 17/14	H2020. European Research Council (ERC). Highlights, UiB statistics and success rates. Innledning v/ seniorrådgiver Sumathi Subramaniam.
FU 18/14	UiBs innspill til hovedstrategi for Norges Forskningsråd Saksforelegg , Vedlegg 1 , Vedlegg 2
FU 19/14	Møteplan 2015 Vedlegg

IV. Orienteringer

a.	Strategiarbeidet Vedlegg
b.	Evalueringen av innsatsområdene marin forskning og utviklingsforskning Muntlig orientering
c.	UIB budsjettet for 2015 Vedlegg
d.	Langtidsplan for forskning Vedlegg
e.	Indikatorrapporten om norsk forskning Vedlegg (obs 12MB!)
f.	Basisbevilgning UNI-Research Vedlegg
g.	Uttalelse om evaluering av Kvoteordningen Vedlegg
h.	Neste utlysning SFF Vedlegg

Eventuelt

[Samledokument](#)

Universitetets forskningsutvalg

Møte 4. september 2014

1300-1530

Kollegierommet

Protokoll-utkast

Til stede: Anne Lise Fimreite, Anne Christien Johannessen, Einar Thomassen, Inger Hilde Nordhus, Annelin Eriksen, Robert Bjerknes, Berte-Elen R. Konow, Lise Øvreås, Kari Loe Hjelle, Karin Rydving, Monika Sandnesmoen, Fredrik Vikse, Sigbjørn Løland Torpe, Susann Strømsvåg.

Fra Forskningsadministrativ avdeling: Heidi A. Espedal, Bjørn Einar Aas,

I. Godkjenning av innkalling og saksliste

[Sakslisten](#) ble godkjent.

II. Protokoll fra møte 15. mai 2014

Protokollen ble godkjent

Referat fra fellesmøte FU-UU 17. juni

Referatet ble godkjent

III. SAKER

FU 14/14 Infrastrukturutvalg

[Saksforelegg](#) var utsendt med sakslisten. Prodekanene Robert Bjerknes og Lise Øvreås innledet til diskusjon. Deres presentasjoner følger vedlagt : [MOF](#), [MN](#)). I den etterfølgende diskusjon ble det uttrykt stor oppslutning om ideen om et infrastrukturvalg ved UiB. Det ble lagt vekt på at infrastruktur også omfatter bibliotek, digitale og ikke-digitale samlinger.

Utvalget gjorde følgende enstemmige vedtak:

1. Forskningsutvalget slutter seg til forslaget om opprettelsen av et institusjonelt, representativt utvalg for forskningsinfrastruktur ved Universitetet i Bergen.
2. Utvalget anbefaler universitetsledelsen, med utgangspunkt i saksforelegg og innspill som fremkom i utvalgets møte 4. september, om å foreta en videre i utredning av saken med sikte på fastsettelse av mandat og sammensetning samt oppnevning i løpet av inneværende akademiske år.

FU 15/14 Neste utlysning av sentre for fremragende forskning – SFF – høsten 2015

[Orientering fra Forskningsrådet](#) var utsendt med sakslisten. Fungerende

avdelingsdirektør Heidi Espedal orienterte om mulige endringer i søknadsprosedyren. Ved fakultetene er det men det er en viss usikkerhet med hensyn til prosedyrene for den neste søknadsrunden, men i fagmiljøene arbeides det aktivt med en rekke skisser og utkast til mulige søknader om ny sentre for fremragende forskning. UiBs internprosess for neste års SFF søknadsfrist legges som egen sak i FU i et senere møte.

Utvalget tok saken til orientering

III. Orienteringer

a. Strategiprosess.

Prorektor Anne Lise Fimreite orienterte. Stortingsrepresentantene fra Hordaland ble orientert om arbeidet 26. august. På Litteraturhuset holdes åpent møte 21. oktober.

b. Status for evalueringene av hovedsatsningene

Viserektor Anne Christine Johannessen orienterte. I evalueringen legges det vekt på merverdien av satsingene. Intervjuer med panelene foretas 8-10 oktober (marin forskning) og 13-15 oktober (utviklingsforskning). Evalueringsrapportene vil foreligge i 14. november (marin) og 21. november (utviklingsforskning).

c. Open Access – finansieringsmulighet i NFR

[Vedlegg](#) var utsendt med sakslisten

d. Infrastruktursøknader - status

[Vedlegg](#) var utsendt med sakslisten.

e. Organisasjonsutvikling – status for delprosjekter

Prorektor Anne Lise Fimreite orienterte og pekte bl.a. på delprosjektene som er viktige for Forskningsutvalget; bla prosjektene om søknader for økt konkurransekraft og forskerutdanning. Hjemmesider for organisasjonsutvikling:

<http://www.uib.no/ouprosjekt/78466/om-organisasjonsutviklingsprosjektet>

f. Fremdriftsrapportering i forskerutdanningen – høst 2014

Rådgiver Anne Beate Maurseth orienterte. Kvalitetssikring av data vil være arbeidsbesparende. Prosessen er blitt strammere siden i fjor, bla. med færre purringer.

Arkivkode:

FU-sak: 16/14

Sak nr.:

Møte: 6.11.14

Styrket veiledning i forskerutdanningen

Behovet for styrket kompetanse knyttet til veiledning av forskerutdanningskandidater ble behandlet i UiBs handlingsplan for forskerutdanning, det ble slått fast at «veiledere må tilbys kurs og møteplasser for erfaringsutveksling om veilederrollen». For en nærmere konkretisering av et eget opplæringsprogram ble et utvalg oppnevnt med professor Arild Raaheim ved Institutt for pedagogikk. Forskningsutvalget har tidligere drøftet spørsmål om styrket veiledning, bla. i sitt møte 8. februar 2012, da en ny kursplan ble lagt fram for drøfting. Formålet med planen var å

«Bidra til å styrke den enkelte vitenskapelige ansattes kompetanse i forhold til veiledning av doktorgradskandidater.

Veiledningssituasjonen ved UiB var en del av NOKUTs evaluering av forskerutdanningen ved UiB. UiB fikk kommentaren «tilfredsstillende» og det blir vurdert som «prisverdig» at UiB har iverksatt tiltak for å bedre veiledningskompetansen de senere årene. Videre anbefaler komiteen at UiB «ganske raskt bør vurdere løsninger for å øke kapasiteten.

Spørsmålet om veiledning er drøftet også på annet hold. Ph.d.-kandidatutvalget ved Det humanistiske fakultet (Stip-HF) gjennomførte i april 2014 en anonym undersøkelse om veiledningsforholdet blant de 192 aktive kandidatene ved fakultetet. Undersøkelsen avdekket et forbedringspotensial.

Professor Arild Raaheim vil innlede til diskusjon med utgangspunkt i følgende spørsmål :

- 1) Hva er god ph.d.- veiledning?
- 2) Hva kan være felleselementene i veilederopplæringen og hva må være fagnært/fagspesifikt?
- 3) Hvordan kan UiB best styrke sin veilederopplæring.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Arkivkode:

FU-sak: 17/14

Sak nr.:

Møte: 6.11.14

**NY HOVEDSTRATEGI FOR NORGES FORSKNINGSRÅD. UTKAST TIL INNSPILL FRA
UNIVERSITET I BERGEN**

Forskningsrådets hovedstyre arbeider med en ny overordnet strategi for Forskningsrådet, som skal erstatte strategien *I front for forskningen*. UiB har mottatt utkastet til ny hovedstrategi som følger som separat vedlegg til saken. Man er spesielt bedt om å kommentere de sentrale utfordringene innenfor hvert målområde, og hvordan strategien svarer på disse utfordringene. Det satt seks mål for strategiperioden:

- Styrke satsingen på grensesprengende forskning og nyskaping
- Styrke forskning som bidrar til bærekraftige løsninger i samfunn og næringsliv
- Styrke satsinger som bidrar til et mer forskningsorientert og innovativt næringsliv
- Bidra til en offentlig sektor som utnytter forskning i fornyelsesarbeidet
- Bidra til økt internasjonalt samarbeid og EU-deltagelse
- Være et strategisk forskningsråd som bidrar til mer helhet og fornyelse i forskningssystemet

Strategien vil bli videreutviklet på bakgrunn av kommentarene. Det tas sikte på å ferdigstille strategien i løpet av nyåret 2015. Alle kommentarer må være Forskningsrådet i hende innen 7. november 2014.

Forskningsadministrativ avdeling har utarbeidet et utkast til innspill fra Universitet i Bergen. Utkastet følger vedlagt.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Vedlegg :

**NY HOVEDSTRATEGI FOR NORGES FORSKNINGSRÅD. UTKAST TIL INNSPILL FRA
UNIVERSITET I BERGEN**

Innledning

Det vises til Forskningsrådets oversendelse av utkast til ny hovedstrategi, der institusjonene blir bedt om å kommentere de mest sentrale utfordringene innenfor hvert målområde, og hvordan strategien svarer på disse utfordringene, og om strategien tar tilstrekkelig tak i de mest sentrale problemstillingene for norsk forskning.

Universitetet i Bergens slutter seg i all hovedsak til utkastet til hovedstrategi for Norges Forskningsråd. Våre konklusjoner kan sammenfattes i følgende kulepunkter:

- Forskningsrådet hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere grunnleggende kjennetegn ved forskningsprosessen.
- Begrepet grensesprengende forskning bør bli forklart og definert.
- Etter UiBs oppfatning er det tvingende nødvendig at nettopp de kulturelle forskningsperspektiver, slik de forvaltes av humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, sikres en plass i strategien og følges opp gjennom forslag til tiltak.
- Forskningsrådets næringsrettede forskning bør ikke alene knyttes rekruttering til MNT-fagene og styrking av nærings-ph.d. ordningen, men til hele den samlede forskning og forskerutdanning.
- Forskningsrådet bør konkretisere og identifisere bidragene til den langsiktige kompetanseutviklingen, utover ordningen med Offentlig sektor- ph.d.
- UiB støtter målet om institusjonell innovasjon i Forskningsrådet selv, og finner at det kan styrkes gjennom å inkludere et mer helhetlig syn på forskningens samfunnsansvar.
- Forskningsrådet hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere den avgjørende betydning tverrfaglighet vil ha både i nasjonal og internasjonal forskning, og fremme tiltak som kan legge til rette for en slik utvikling ved landets universitet og øvrige forskningsutførende institusjoner
- En hovedstrategi for forskning må også være en strategi for forskerutdanning.
- Strategien må være mye tydeligere på når man adresserer det europeiske og det globale, fordi disse to former for internasjonalt samarbeid kan ha ulike begrunnelser og mål som fordrer forskjellige prioriteringer og tiltak både nasjonalt og institusjonelt
- Hovedstrategien bør søke å realisere et sterkere nasjonalt og internasjonal samarbeid, fremfor samordning.

Vi vil innledningsvis knytte noen kommentarer til strategiens enkelt hovedmål og deretter komme med innspill som kan utfylle strategien på viktige som tverrfaglighet og forskerutdanning og Forskningsrådets rolle.

Om de enkelte mål

MÅL 1. STYRKE SATSINGEN PÅ GRENSESPRENGENDE FORSKNING OG NYSKAPING

En hovedstrategi for Norge Forskningsråd må reflektere de sentrale mål for norsk forskning, slik de bl.a. er uttrykt i Regjeringens langtidsplan for forskning med følgende overordnede mål :

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne,
- løse store samfunnsutfordringer
- utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet

For å nå disse målene er forskning et avgjørende virkemiddel. Universitetet i Bergen vil imidlertid understreke at kunnskap og forskning ikke bare er et virkemiddel, men også en verdi i seg selv som ikke er forhåndsdefinert.

Det er ingen motsetning mellom forskning som virkemiddel og forskningens egenverdi. Forskning er en prosess som kjennetegnes av langsiktighet og uforutsigbarhet, slik det bla. tydeliggjøres i Regjeringens langtidsplan, der det heter:

Langsiktigheten betyr at det ikke er mulig eller ønskelig å detaljstyre politikken ti år frem i tid. Det er ikke mulig å vite hvilke tiltak og ordninger som vil være best egnet til å møte alle utfordringene eller mulighetene som presenteres i langtidsplanen. Historisk har overraskende gjennombrudd med påfølgende raske endringer også vist oss at vi vanskelig kan vite om det er dagens fag, teknologier eller næringer som vil gi de beste løsningene.¹

Forskningsrådet hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere de grunnleggende kjennetegn ved forskningsprosessen.

Utkastet slår fast at «norsk forskning holder god kvalitet». Etter vår oppfatning vil det styrke strategien om den også gir en kort beskrivelse av nå-situasjonen for norsk forskning. Da vil man kunne understreke at strategien bygger på oppnådde resultat og at den rotfester sine mål i en norsk forskningsvirkelighet.

Utkastet har en uttalt målsetting om å støtte opp om Regjeringens Langtidsplan for forskning. Etter vår oppfatning vil det fremme strategiens relevans og rekkevidde om den også knytter mer eksplisitt an også til mål og prioriteringer ved universitetene og andre forskningsutførende institusjoner.

¹ Regjeringens langtidsplan St. Meld, nr 7 2014-2015, side 10

Den forskningspolitiske terminologien har tradisjonelt vært knyttet til begrep som grunnforskning og anvendt forskning. I utkastet til strategi tar i bruk «grensesprengende forskning», som ser ut til å avløse den tradisjonelle begrepsbruken. Dette er en positiv utvikling, men fordi begrepet 'grensesprengende forskning' vil ha en fremtredende plass i hovedstrategien og for underliggende policy-dokumenter, vil det styrke strategien om begrepet blir nærmere forklart og definert.

- Forskningsrådet hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere grunnleggende kjennetegn ved forskningsprosessen.
- Begrepet grensesprengende forskning bør bli forklart og definert

Mål 2 STYRKE FORSKNING SOM BIDRAR TIL BÆREKRAFTIGE LØSNINGER I SAMFUNN OG NÆRINGSLEV

Mål 2 spenner vidt og bredt og har en spesiell tilknytning til Langtidsplanens innsatsområder Hav, klima og miljøvennlig energi. I omtalen gis det i tillegg en god beskrivelse av hvordan andre deler av verden påvirker det norske samfunnet i større grad enn tidligere. Det heter i planen at « en bred forståelse av de kulturelle forutsetningene for samfunnsutviklingen er nødvendig »². Dette følges imidlertid ikke opp i tiltakene som foreslås. Vi vil minne om Forskningsrådets gjeldende strategi, «I front for forskning», der det heter.

“[det]er nødvendig med en koordinert humanistisk og samfunnsvitenskapelig innsats rettet mot samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger, for å utfylle de mer instrumentelt orienterte hovedinnsatsområdene...³”.

Vi vil i tillegg peke på Regjeringens langtidsplan i forbindelse med omtalen av Bioteknologi og nanoteknologi påpeker følgende:

For å sikre bredde og kritisk forskning på anvendelsen av teknologiene er det behov for grunnleggende humanistisk, samfunnsfaglig og juridisk forskning.⁴

Den samme langtidsplanen poengterer flere ganger at nye løsninger – tilpasninger, omstillinger og nye teknologier – ikke kan påregne suksess uten at så vel forskning som samfunn integrerer de humanistiske og samfunnsmessige perspektivene som enhver større samfunnsendring vil måtte aktualisere. EU har gjennom Horizon 2020 understreket at «Responsible Research and Innovation (RRI)» skal være et tversgående prinsipp gjennom all forskning.

² Utkastet side 7

³ I front for forskning side 10

⁴ Langtidsplanen side 31

Universitet i Bergen vil påpeke at de samme behov knytter seg til forskning som skal bidra til bærekraftig utvikling. Vi ber om at dette reflekteres i strategien.

- Etter UiBs oppfatning er det tvingende nødvendig at nettopp kulturelle forskningsperspektiver, slik de forvaltes av humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, sikres en plass i strategien og følges opp gjennom forslag til tiltak.

MÅL 3. STYRKE SATSINGER SOM BIDRAR TIL ET MER FORSKNINGSORIENTERT OG INNOVATIVT NÆRINGSLIV

Under mål 3 heter det at «Forskningsrådet vil stimulere til forskningsbasert innovasjon i alle deler av næringslivet og til at hele forsknings- og innovasjonssystemet støtter opp om dette gjennom aktiv samhandling». Universitetet i Bergen slutter seg til strategiutkastet forståelse av behovet for styrket forskning i næringslivet, men vil i peke på at utdanning av høyt kvalifiserte kandidater er, ved siden av forskningen, vårt viktigste bidrag til næringslivet. Innovasjon er likeledes et av våre samfunnsoppdrag, og våre kandidater er en viktig kanal også for innovasjon. Dette gjelder for alle fagområder og utdanninger, og vi finner det derfor naturlig at Forskningsrådets næringsrettede forskning ikke alene knytter rekruttering til MNT-fagene og styrking av nærings-ph.d. ordningen»⁵. Innovasjons- og fornyelsesbehovet er stort i hele bredden av norsk næringsliv, og krever en tilsvarende bred oppfølging også i virkemiddelapparatet. Nærings-ph.d.-ordningen har en særskilt relevans, men utgjør bare en mindre del av den samlede forskerutdanningen som er relevant for næringslivet.

- Forskningsrådets næringsrettede forskning bør ikke alene knyttes rekruttering til MNT-fagene og styrking av nærings-ph.d. ordningen, men til hele den samlede forskning og forskerutdanning.

MÅL 4. BIDRA TIL EN OFFENTLIG SEKTOR SOM UTNYTTER FORSKNING I FORNYELSESARBEIDET

På linje med vår kommentarer til Mål 3 om næringslivet, er det også for offentlig sektor slik at våre høyt kvalifiserte kandidater, sammen med forskningen, er universitetets viktigste bidrag. Vi har merket oss, og slutter oss til, at Forskningsrådet legger opp til at «doktorgrads-rekrutteringen må være et viktig element i tematiske satsinger relevant for offentlig sektor».

Offentlig sektor har et stort behov for å bygge forskningsbasert kompetanse på mange nivå, både i den tradisjonelle statlige og kommunale forvaltning, men også i de tjenesytende deler av sektoren. Vi ber derfor Forskningsrådet om å konkretisere og identifisere bidragene til den langsiktige kompetanseutviklingen, utover ordningen med Offentlig sektor- ph.d.

- Forskningsrådet bør konkretisere og identifisere bidragene til den langsiktige kompetanseutviklingen, utover ordningen med Offentlig sektor- ph.d.

⁵ Utkastet side 9

MÅL 5. BIDRA TIL ØKT INTERNASJONALT SAMARBEID OG EU-DELTAKELSE

Innledningen under dette punktet peker på globalisering som det mest dominerende trekk i samfunnsutviklingen, og betydningen av å løse globale utfordringer gjennom internasjonalt samarbeid. Det som er utdypet under dette punktet omhandler imidlertid primært norsk EU deltakelse. Både det europeiske og det globale perspektivet er viktig å adressere under et punkt om internasjonalt samarbeid. Strategien bør bli tydeligere på når den adresserer det europeiske og det globale, fordi disse to former for internasjonalt samarbeid kan ha ulike begrunnelser og mål som fordrer forskjellige prioriteringer og tiltak både nasjonalt og institusjonelt.

Universitetet i Bergen støtter behovet for flere målrettede virkemidler som kan støtte opp om og utvikle et stadig tettere internasjonalt forskningssamarbeid. EU-finansierte programmer vil her stå helt sentralt, og UiB har startet opp et målrettet og langsiktig mobiliseringsarbeid blant fagmiljøer og forskere for å øke antall prosjekter inne alle store programområder, ERC inkludert.

Norge har sluttet seg til det politiske mål knyttet til ERA, European Research Area, et felles europeisk forskningsrom. NFR-strategien er for svak på dette punktet – og bør konkretisere hvordan Norge, og norske forskningsmiljøer, kan være med og aktivt forme det europeiske forskningsfelleskapet.

Vi anser ikke vår deltakelse i EUs programmer som «deltakelse i felles europeisk forskningsmarked», slik det sies i strategiutkastet⁶. EU inviterer til konkurranse om midlene for sikre høy kvalitet, men den deltakelsen preges av samarbeid og arbeidsdeling mellom forskere som deler en faglig ambisjon og vil samarbeide med hverandre. Faglige nettverk og kollegiale kontakter opparbeidet over til dels lange tidsspenn er avgjørende for vår deltakelse i EU-programmer.

For Universitetet i Bergen er kobling mellom forskning og utdanning en viktig plattform for det internasjonale samarbeidet. Særlig gjelder dette for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med partnere i prioriterte land for norsk bilateralt samarbeid utenfor Norden/EU-EØS området, dvs. USA, Canada, Japan og BRIKS-landene. Statsråden har annonsert permanent satsing og økte midler til internasjonalt samarbeid med disse prioriterte landene. NFR og SIU vil både sammen og hver for seg bli tillagt ansvar for å operasjonalisere departementets satsing på det høyere utdannings- og forskningssamarbeidet med disse landene. Dette samarbeidet må tydeliggjøres i NFRs hovedstrategi under et punkt om økt internasjonalt samarbeid

Universitet i Bergen har bygget opp et særlig nært samarbeid med enkelte institusjoner i Afrika, bla. i Sudan og Uganda. Det samme gjelder også institusjoner i land i Midtøsten og Latin-Amerika. UiB vil peke på at Forskningsrådets geografiske konsentrasjon ikke må

⁶Utkastet side 11

utelukke eller svekke det svært verdifulle og målrettede forskningssamarbeidet som UIB og andre institusjoner har med disse landene.

- Strategien må være mye tydeligere på når man adresserer det europeiske og det globale, fordi disse to former for internasjonalt samarbeid kan ha ulike begrunnelser og mål som fordrer forskjellige prioriteringer og tiltak både nasjonalt og institusjonelt.
- NFR-strategien bør konkretisere hvordan Norge, og norske forskningsmiljøer, bør være med og forme det europeiske forskningsfellesskapet, the European Research Area (ERA)

MÅL 6. VÆRE ET STRATEGISK FORSKNINGSRÅD SOM BIDRAR TIL MER HELHET OG FORNYELSE I FORSKNINGSSYSTEMET

Universitetet i Bergen deler Forskningsrådets betraktninger om behovet for institusjonell innovasjon og et forbedret kunnskapsgrunnlag også i forskningspolitikken og i Forskningsrådets eget arbeid. Målsettingen om institusjonell endring og fornyelse der Forskningsrådet selv i økende grad utvikler styrings-, medvirknings- arbeidsformer, er i tråd med etablerte prinsipper om inkluderende styring (governance), samfunnsmessig robusthet og ansvarlig forskning og teknologiutvikling. Dette er også i tråd med en lokal utvikling mot et mer bevisst samfunnsansvar og økt satsing på et aktivt forhold mellom universitetene og samfunnet for øvrig, og internasjonalt, ikke minst i EU gjennom prinsippet om Responsible Research and Innovation (RRI). Forskningsrådets egne satsinger på integrerte prosjekter og ulike former for møteplassfunksjoner utgjør et fortrinn som kan utvikles videre; og de ligger forut for den noe mer tradisjonelle inndeling som strategiteksten gjør mellom «etisk forsvarlig og redelig» og «bidrag til bærekraftig samfunn». Etikk og bærekraft er to elementer i det som mer generelt kan kalles, og er blitt kalt, forskningens samfunnsansvar/RRI.

- UiB støtter målet om institusjonell innovasjon i Forskningsrådet selv, og finner at det kan styrkes gjennom å inkludere et mer helhetlig syn på forskningens samfunnsansvar.

Andre forhold

Tverrfaglighet

Tverrfaglig samarbeid omfatter fag som er nær hverandre, med felles teoretisk grunnlag og metodologiske tilnærminger. I andre sammenhenger er tverrfaglig forskning karakterisert av samarbeid mellom svært ulike fag, – ofte med en tematisk fellesinteresse.

Forskningsprosjekter er stadig oftere tverrfaglige og forutsetter samhandling mellom ulike fagfelt tidlig i prosessen. Regjeringens langtidsplan forteller at «ideene fødes der fagene møtes». I andre land er ideen om konvergens mellom fagene lansert både som et mål og en prosess for faglig utvikling ved institusjoner for forskning og høyere. Slike nyskapende og viktige prosesser der ny kunnskap oppstår i møte og samarbeid mellom ulike fag, fagtradisjoner og institusjonskulturer vil være ofte være et avgjørende kjennetegn ved

fremragende og banebrytende vitenskapelig arbeid. I Horisont 2020 er tverrfaglighet ofte en forutsetning for å kunne søke om midler. Forskningsrådets hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere den avgjørende betydning tverrfaglighet vil ha både i nasjonal og internasjonal forskning, og fremme tiltak som kan legge til rette for en slik utvikling ved landets universitet og øvrige forskningsutførende institusjoner.

- Forskningsrådet hovedstrategi bør i sterkere grad reflektere den avgjørende betydning tverrfaglighet vil ha både i nasjonal og internasjonal forskning, og fremme tiltak som kan legge til rette for en slik utvikling ved landets universitet og øvrige forskningsutførende institusjoner.

Forskerutdanning

Doktorgradskandidatene bidrar med forskning, undervisning og veiledning. Grunnlaget for morgendagens fremtredende forskere og fremtidens beste forskningsmiljø etableres gjennom forskerutdanningen. Den aller viktigste forutsetningen for god kvalitet i forskerutdanningen er likevel at doktorgradsprogrammene er integrert i fagmiljøenes forskning. En hovedstrategi for forskning må derfor også være en strategi for forskerutdanning. H2020 legger stor vekt på forskerutdanning, bla. gjennom det omfattende og fremskutte Marie Sklodowska Curie-programmet. I utkastet savnes det en nærmere omtale av forskerutdanningen som en integrert del av forskningen, særlig ved universitetene men også ved andre forskningsutførende institusjoner

- En hovedstrategi for forskning må også være en strategi for forskerutdanning.

Forskningsrådets rolle og utfordringer

Universitetet i Bergen vil i all hovedsak slutte seg til beskrivelsen av Forskningsrådets rolle i det norske FoU-systemet, og vil legge særlig vekt på at «Rådets samspill med institusjonenes egne prioriteringer og ledelse blir mer avgjørende»⁷. I samme del av utkastet heter det imidlertid at

Forskningsrådet må sikre økt forskningsinnsats på prioriterte områder og med en sterkere nasjonal og internasjonal samordning.

Formuleringen om en «sterkere nasjonal og internasjonal samordning» kan skape et inntrykk av at Forskningsrådet inntar en rolle som hovedkoordinator for norsk forskning i en posisjon mellom forskningsutførende institusjoner og finansieringskildene. Etter vår oppfatning kan en slik rolle innebære en økt risiko for uønsket ensretting og konformitet i norsk forskning, som bl.a. skjer når «alle bare vil støtte de beste talentene og de beste miljøene», og som

⁷ Utkastet side 3

medfører at den samlede nasjonale forskningskapasiteten ikke utnyttes godt nok, slik det det advares mot i utkastet⁸.

Vi vil også peke på at sterk samordning kan svekke den kvalitetsheving som skapes gjennom åpen konkurranse om eksterne midler, bl.a. i H2020.

Etter Universitetet i Bergens oppfatning vil det være mer fruktbart om strategien søker å realisere et sterkere nasjonalt og internasjonal samarbeid, fremfor samordning. Med en betydelig vekt på samarbeid og samarbeidsfremmende tiltak kan Forskningsrådet sikres en aktiv deltakelse i tidlige faser av planlegging av ny og prioritert virksomhet ved universitetene.

- Hovedstrategien bør søke å realisere et sterkere nasjonalt og internasjonal samarbeid, fremfor samordning.

Med vennlig hilsen

3.11.2014 BJAA

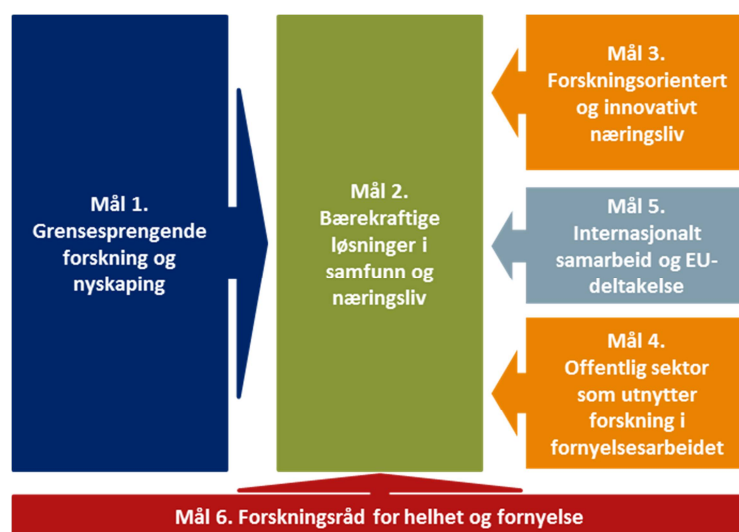
⁸ Utkastet side 3

Forskning for innovasjon og bærekraft

Utkast til ny hovedstrategi for Norges forskningsråd

MÅLSTRUKTUR OG PRIORITERINGER

Forskning for innovasjon og bærekraft er en strategi for Forskningsrådets virksomhet i perioden 2015–2020. Strategien tar utgangspunkt i to overordnede utfordringer: Samfunnet må bli mer innovativt, både i privat og offentlig sektor, og samfunnet må bli mer bærekraftig på alle områder. Disse samfunnsutfordringene må mestres blant annet gjennom sterke og nyskapende forskningsmiljøer som i større grad må konkurrere og utvikles innenfor en internasjonal og global ramme. Forskningsrådet, som sentral rådgiver og forvalter av over en fjerdedel av de offentlige ressursene til forskning, må videreutvikle sin rolle som en pådriver for kvalitet og nyskaping i forsknings- og innovasjonssystemet. For å bidra til å møte disse utfordringene er det satt seks mål for strategiperioden:

- Mål 1. Styrke satsingen på grensesprengende forskning og nyskaping.
- Mål 2. Styrke forskning som bidrar til bærekraftige løsninger i samfunn og næringsliv.
- Mål 3. Styrke satsinger som bidrar til et mer forskningsorientert og innovativt næringsliv.
- Mål 4. Bidra til en offentlig sektor som utnytter forskning i fornyelsesarbeidet.
- Mål 5. Bidra til økt internasjonalt samarbeid og EU-deltakelse.
- Mål 6. Være et strategisk forskningsråd som bidrar til mer helhet og fornyelse i forskningssystemet.

Målene er tett koblet, men er i strategien beskrevet hver for seg. Bærekraft, internasjonalisering, det grensesprengende, innovasjon og fornyelse er gjennomgående dimensjoner i målstrukturen. Det betyr i særlig grad at samfunns- og næringslivsutfordringene omtalt i målet om bærekraft må forstås i sammenheng med målene om næringsliv og offentlig sektor.

Strategien beskriver sentrale handlingspunkter for Forskningsrådet på disse seks målområdene. Handlingspunktene innebærer dels en styrking og videreutvikling av pågående virksomhet, og dels nye aktiviteter. Særlig viktige satsingsområder i strategiperioden er å:

- Styrke satsingen på de unge talentene og de beste fagmiljøene.
- Forsterke bærekraftperspektivet i Forskningsrådets tematiske satsinger.
- Stimulere til forskningsbaserte innovasjoner i bredden av næringslivet.
- Bidra til en forskningsbasert innovativ kommunal sektor.
- Mobilisere til økt deltakelse og finansiering fra Horisont 2020.
- Styrke arbeidet med kunnskapsbaserte råd og enkle, lett tilgjengelige virkemidler.

Forskningsrådet er både Regjeringens forskningspolitiske rådgiver og iverksetter av politiske prioriteringer. Strategien er derfor på samme tid anvisninger for egen virksomhet og råd til myndigheter og forskningsaktører. Dette betyr at strategien også skal bidra til oppfølging av *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning*.

Strategien skal være en overordnet plattform for Forskningsrådets ulike policydokumenter på strategisk viktige områder. Prioriteringene detaljeres og utdypes i disse strategiene, og tallfestes og justeres i de årlige budsjettforslagene prioriteringene.

FORSKNINGSRÅDETS ROLLE OG UTFORDRINGER

Forskningsrådets rolle er å bidra til et mer helhetlig FoU-system som leverer forskning av høy kvalitet, utvikler kunnskap for å møte sentrale samfunns- og næringslivsutfordringer, bidrar til dynamikk og samhandling i FoU-systemet og legger til rette for læring, anvendelse og innovasjon. Rådet har også en rolle i å identifisere forskningsbehov og foreslå prioriteringer. Forskningsrådet skal påta seg oppgaver som de øvrige aktørene selv ikke kan gjennomføre fullt ut. Denne rollen utfordres langs flere dimensjoner.

Forskningen med de mest grensesprengende ideene og forskningen med størst potensial for radikal innovasjon og samfunnsnytte, er krevende å identifisere, velge ut og gi riktig støtteform. Oppfatningen er at Forskningsrådet må bidra mer til å få frem denne type forskning. Utfordringen er å utvikle mer treffsikre seleksjonsformer, virkemidler og støtteformer, men også å anvende et kvalitets- og relevansbegrep som i større grad bidrar til å fange opp de særlig nyskapende prosjektene. Dette handler om økt innsats for å bidra til verdensledende forskning i Norge.

Samfunnsutfordringene reiser omfattende kunnskapsbehov. Forskningsrådet må sikre økt forskningsinnsats på prioriterte områder og med en sterkere nasjonal og internasjonal samordning. Utfordringene er å innrette innsatsen slik at den sikrer forskning med høy kvalitet og med en god balanse mellom fag- og temaområder. Det må også sikres tilstrekkelige muligheter for å få finansiert forskning utenom de prioriterte temaområdene. Disse utfordringene må løses innenfor rammen av en sektorfinansiering av Forskningsrådet, hvor departementene synliggjør egne prioriteringer og kunnskapsbehov.

Når forskningsbasert innovasjon løftes frem som et særlig vekstfremmende tiltak trekkes Forskningsrådet mer aktivt inn i næringspolitikken. To-prosentmålet for næringslivets egen forskning og utvikling (FoU) krever økt innsats fra

Forskningsrådet. Ambisjonene om en mer innovativ offentlig sektor gir Forskningsrådet en mer aktiv rolle.

Større bærekraft i den økonomiske og sosiale utviklingen, og ivaretagelsen av klodens klima og miljø, er fremtidens store utfordring på alle områder. Forskningsrådet har betydelig innsats knyttet til klima, miljø og fornybar energi. Oppgaven er å styrke innsatsen på disse områdene, men også å få frem bærekraftsperspektivet i øvrige satsingsområder. I dette ligger et behov for å utvikle et grønt næringsliv, styrke bærekraften i velferdssamfunnet, og å løse utfordringene knyttet til bedre helse i et samfunn med flere eldre. Også styrings- og fordelingsutfordringene i et bærekraftig samfunn må gis oppmerksomhet.

Forskningsrådets aksjonsområde strekkes lengre når det nasjonale FoU-systemet integreres mer mot både EU og resten av verden. Oppgaven med å mobilisere til økt deltakelse på et felles internasjonalt forskningsmarked blir viktigere. Når helheten i det samlede finansieringstilbudet også settes av internasjonale aktører, kompliseres dimensjoneringen og innretningen av de nasjonale satsingene. Handlingsrommet endres – og deltakelse i utformingen av en samlet internasjonal forskningsinnsats blir en mer sentral oppgave for Forskningsrådet.

Mer selvstendige institusjoner som prioriterer langs de samme dimensjoner som Forskningsrådet, utfordrer arbeidsdelingen mellom de nasjonale FoU-aktørene. Hvis alle bare vil støtte de beste talentene og de beste miljøene, utnyttes ikke den samlede nasjonale forskningskapasiteten godt nok. Tilsvarende svekkes den faglige bredden og kunnskapsberedskapen hvis alle retter ressursene mot de samme prioriterte innsatsområdene. Arbeidsdelingen utfordres blant annet av balansen mellom finansieringskanalene, innretningen av satsingene, og forutsigbarheten i finansieringsmulighetene fra Forskningsrådet. Rådets samspill med institusjonenes egne prioriteringer og ledelse blir mer avgjørende.

Forskningssystemet og forskningspolitikken er blitt mer kompleks. Forskningspolitikken må i større grad vurderes innenfor rammen av kunnskapstriangelet, hvor utdanning, forskning og innovasjon må sees i sammenheng. Flere aktører organiserer seg, profesjonaliseres og deltar i det forskningspolitiske ordskiftet om råd og prioriteringer. Den internasjonale dimensjonen er sterkere. Dette stiller større krav til Forskningsrådets arbeid med kunnskapsgrunnlaget og til dialogen med forskning og samfunn.

Kunnskap er alltid en del av løsningen. Forskningspolitikken i alle land vektlegger forskning og innovasjon som et virkemiddel for å møte fremtidens utfordringer. Gjennom nye teknologiske løsninger og sosiale innovasjoner forventes det at forskning og innovasjon gir et betydelig bidrag. Det stilles økende krav til et forskningsråd som leverer resultater for anvendelse.

Forskningsrådets posisjon som en sentral aktør i forskningssystemet må videreutvikles ved å være mer endringsskapende enn de andre aktørene, ved å videreutvikle virkemidler som gir merverdi til forskningsmiljøer, næringsliv og offentlig sektor, og ved å inkludere bredt i råd og prioriteringer om forskning. På denne måten kan Forskningsrådet bidra til å skape en tydeligere felles retning i det nasjonale forsknings- og innovasjonssystemet.

MÅL 1. STYRKE SATSINGEN PÅ GRENSESPRENGENDE FORSKNING OG NYSKAPING

Norsk forskning holder god kvalitet. Det er imidlertid potensial for å utvikle flere vitenskapelige miljøer og forskere på toppnivå som kan levere banebrytende forskning. Dette er nødvendig for å utvikle vitenskapen, vår evne til å svare på de store samfunnsutfordringene og legge grunnlaget for fremtidig verdiskaping. Forskningsrådet må bidra til økt kvalitet og kapasitet i forskningsmiljøene og et forskningssystem som bidrar med relevant kunnskap og legger grunnlaget for forskningsbasert innovasjon i offentlig og privat sektor. Målområdet følger opp Langtidsplanens innsatsområde Verdensledende fagmiljøer.

Forskningsinstitusjonene er en selvstendig nyskapende kraft i samfunnet. Utfordringene er knyttet til å sikre høyere kvalitet i forskningen, evne til å rekruttere de fremste talentene, og en fagutvikling hvor bruk og tilgang på store datamengder og moderne vitenskapelig utstyr blir viktigere. Institusjonene må utvikle kjerneområder som posisjonerer dem på en nasjonal og global forskningsarena. Det forventes også at forskningsmiljøene kan gi et tydeligere bidrag til å løse samfunns- og innovasjonsutfordringer.

Høy kvalitet i forskningen gir større innsikt, flere muligheter, ny løsninger og tilgang på samarbeid med de beste. De beste forskerne er fra dynamiske, vitenskapelige miljøer som samarbeider internasjonalt om bredt definerte problemstillinger – på tvers av disiplinære skillelinjer. De har tilgang til langsiktig finansiering, variert vitenskapelig utstyr av topp kvalitet, og åpen tilgang til resultatene fra forskningsfronten. De jobber innenfor institusjoner med sterkt og legitimt lederskap med klare forskningsmål, som vektlegger rekruttering og mobilitet av mennesker og ideer, med forventning om kvalitet i alle ledd.

Forskningsrådet må bidra til å utvikle fremragende forskere og forskningsmiljøer, enten de utvikles i universiteter, institutter eller høyskoler. Det er behov for å investere mer i åpne arenaer for fremragende forskning, blant annet gjennom å styrke tverrvitenskapelig og høyrisikabel forskning. Det er behov for å satse sterkere på nye støtteformer og mekanismer for identifisering av grensesprengende forskning. Det innebærer blant annet at virkemidler som *Fri prosjektstøtte* og *senterordninger*, men også *Store program* må videreutvikles i en slik retning. Det må stimuleres til økt internasjonalt samarbeid med de beste utenlandske forskere og forskningsmiljøer, slik at norske forskere kan konkurrere på internasjonale arenaer som ERC (European Research Council).

Virkemidlene må samspille bedre med universitetenes basisfinansiering og utfylle den kvalitetssatsingen som skjer i regi av institusjonene selv. Det innebærer forutsigbarhet i satsinger og utlysninger, en mer hensiktsmessig periodisering av større gjentakende satsinger, fellesløft på viktige satsingsområder og tilstrekkelige finansielle rammer til å gjennomføre en god arbeidsdeling mellom Forskningsrådet og institusjonene.

Langtidsplanens ambisjoner om at tre prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP) skal benyttes til FoU innebærer at kapasiteten, produktiviteten og samarbeidet i forskningssystemet må styrkes. En slik ambisjon krever betydelig flere forskere, at de beste talentene velger en karriere innenfor forskning, og at en utnytter rekrutterings-

potensialet som ligger i å få flere kvinnelige forskere til toppstillinger. Det innebærer tilgang til topp moderne laboratorier, utstyr og databaser som kan gi økt produktivitet og kvalitet i forskningen. Sterke forskningsmiljøer må utvikles gjennom å konsentrere ressursene, men også ved at de samlede ressursene i forskningssystemet nasjonalt og internasjonalt, brukes mer effektivt gjennom konkurranse, samarbeid og arbeidsdeling. Forskningsrådets bidrag er i særlig grad knyttet til nasjonal forskningsinfrastruktur, senterordningene, internasjonale tiltak og store programsatsinger som kan skape større nasjonale prosjekter hvor forskningsmiljøene trekker i samme retning. Økt kapasitet krever økte investeringer og nødvendiggjør et statlig bidrag som går ut over én prosent av BNP.

Forskingssystemet må bidra med relevant kunnskap av høy kvalitet til utdanning, næringsliv og offentlig sektor. Hver på sin måte bidrar universitetene, instituttsektoren, helseforetakene og høyskolene til dette. Universitetene i hovedsak gjennom strategisk grunnforskning, instituttsektoren gjennom oppdragsforskning, og høyskolene gjennom sin profesjonsrelevante forskning. Samfunnets kunnskapsbehov utfordrer behovet for å arbeide innenfor bredere definerte problemsstillinger over et lengre tidsrom og behovet for beredskap i bredden av forskningsområder, samtidig som den anvendte forskningen får for strenge krav til umiddelbare leveranser. Kunnskapsbehovet utfordrer også den disiplinbaserte organiseringen i universitetsmiljøene og en for svak dynamikk i instituttlandskap. Det trengs mekanismer som i større grad forener behovet for tematisk rettet innsats sammen med behovet for faglig bredde. Forskningsrådet må arbeide for mer åpne tematiske programsatsinger, for tematiske senteratsinger som skaper nye tverrfaglige tyngdepunkt, og for en robust instituttsektor som har større dynamikk. En bør også prøve ut mer permanente felles arenaer for fag og temaer hvor åpne arenaer kobles sømløst med tematiske satsinger.

Forskningsmiljøene utgjør samfunnets største kunnskapsallmenning og forventes å levere forskningsresultater som gir læring i alle deler av samfunnet. Kommunikasjon med relevante grupper skal være en integrert del av forskningsprosessen. Flere forskningsresultater må tas i bruk for at forskning skal føre til innovasjon, verdiskaping og samfunnsnytte. Utfordringene er knyttet til måten resultatene spres, kommuniseres og utvikles i dialog med brukerne, men også til hvor langt prosjektene støttes frem til de tas i bruk. Universitetene og instituttsektoren må i samarbeid med bedriftene gis tilstrekkelige virkemidler for å utnytte potensialet for innovasjon og kommersialisering. Den allmennrettede formidlingen må styrkes gjennom nye metoder, slik at en kan øke muligheten for spredning av kunnskap og engasjementet for forskningen.

Forskningsrådets tiltak:

- Styrke satsingen på grensesprengende forskning, også gjennom nye støtteformer og seleksjonsformer.
- Utvikle åpnere tematiske satsninger og permanente felles arenaer for fag og tema.
- Bidra til at unge talenter gis gode forskningsvilkår.
- Bidra til bedre kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver i forskning.
- Styrke virkemidler som kan få frem nye sterke fagmiljøer.
- Ivareta Forskningsrådets særskilte strategiske ansvar for instituttsektoren ved å bidra til en relevant og robust sektor.

- Styrke nasjonal forskningsinfrastruktur på prioriterte områder og utnytte det felleseuropeiske samarbeidet om infrastruktur.
- Bidra til at forskningens resultater tas i bruk.

MÅL 2. STYRKE FORSKNING SOM BIDRAR TIL BÆREKRAFTIGE LØSNINGER I SAMFUNN OG NÆRINGSLIV

Samfunnets fremtidige utfordringer er i særlig grad knyttet til større bærekraft i den økonomiske og sosiale utviklingen og ivaretagelsen av klodens klima og miljø. Disse utfordringene må møtes med forskning og innovasjon. Forskningsrådet har et ansvar for å prioritere relevant forskning av høy kvalitet som bidrar til mer bærekraftige løsninger i samfunn og næringsliv, samtidig som det må legges til rette for internasjonalt samarbeid om samfunnsutfordringene. Forskningsrådets strategiske satsinger er forskningssystemets viktigste redskap for å bygge kompetanse og forskningskapasitet av høy kvalitet mot bestemte områder og utfordringer. Målområdet følger opp Langtidsplanens innsatsområde Hav og Klima, miljø og miljøvennlig energi.

Et mål om bærekraft er knyttet til en samfunnstilstand som er reproduktiv over tid, som tenker kretsløp på alle samfunnsområder, som vektlegger generasjonsperspektivet, det globale perspektivet, og en langsiktighet som reduserer samfunnets risiko. Bakteppet er en klode som står overfor store utfordringer knyttet til klimændringer, miljøgifter, ivaretagelse av økosystemer og naturressurser. Behovet for større bærekraft kan også knyttes til den sosiale og økonomiske utviklingen innenfor områder som helse, utdanning, samfunnsstyring og rettferdig fordeling. Dette innebærer store utfordringer, men også muligheter for norsk forskning, næringsliv og offentlig sektor. En tydeligere bærekraftagenda kan bidra til større konkurransekraft, bedre ressursutnyttelse, men også muligheter til å utvikle nye sterke fagmiljøer. Det vil kreve at bærekraftperspektivet og miljøhensyn kobles tettere på alt forsknings- og innovasjonsarbeid.

Livsgrunnlaget er under press som følge av klimakrise, naturødeleggelse og et voksende energibehov. Sterkere satsing på kunnskap om fornybare energiløsninger, miljøvennlig transport, reduserte utslipp, bærekraftige byer og forståelse av klimændringene er nødvendig for å kunne redusere klimagassutslippene. Bedre grunnleggende klimakunnskap er nødvendig for å vurdere effekter og omstillingsbehov. Det er behov for å styrke forskning knyttet til naturmangfold, økosystemtjenester, landskap og naturmiljøer og spredning av miljøgifter. Norsk forskning må bidra til nye energiløsninger hvor viktige satsingsområder er solceller, offshore vindkraft, vannkraft, bioenergi, fleksible energisystemer og energitnyttelse, i tillegg til en videre satsing på CO₂-håndtering.

Norge har sterke næringer basert på naturressurser som gjennom forskning kan videreutvikle sin posisjon. En styrket forskningssatsing særlig på marin og maritim forskning, men også på petroleums- og mineralressurser, vil gi store verdiskapningsmuligheter for norsk næringsliv. Det er også nødvendig men en sterkere satsing på bioøkonomien for å utnytte biologiske ressurser i produksjon av mat, produkter og energi i bærekraftige kretsløp. Forskningsinnsatsen må rettes mot grunnforskning, rekruttering, teknologiutvikling, ressursforvaltning og miljø. Ved å investere i mer kunnskap og bedre næringsutnyttelse av landets unike naturressurser,

kan Norge få konkurransefordeler og samtidig bidra med bærekraftige løsninger og til grønn vekst.

Andelen eldre i befolkningene stiger sterkt etter 2025. Flere vil leve lenger, mange med flere aldersrelaterte og kroniske sykdommer samtidig. For å utsette sykdom og funksjonsnedsettelse lengst mulig, må det satses vesentlig mer enn i dag på forskning om sykdomsforebyggende og helsefremmende tiltak i alle aldersgrupper. I tillegg øker befolkningens forventninger til hva helse- og velferdssystemet kan tilby. Det vil ikke være mulig å opprettholde dagens helse-, omsorgs- og velferdstilbud uten gode og effektive helse- og omsorgstjenester, ny velferdsteknologi og en økning i arbeidsstyrken. Dette må understøttes av økt forskningsinnsats på helsetjenester, ny teknologi, sykdommer som særlig rammer eldre og innovasjon i offentlig sektor. Den medisinske forskningen knyttet til folkesykdommene må styrkes. I tillegg må næringslivets deltakelse i forskning, teknologiutvikling og innovasjon på helse- og velferdsområdet stimuleres og styrkes.

Norge har en høyt utdannet befolkning, godt tilpasset arbeidslivet, men et utdanningssystem som må videreutvikles hvis ressursene i systemet skal kunne utnyttes bedre. Utfordringene er knyttet til å videreutvikle et solid og fleksibelt utdanningssystem som, gjennom grunnutdanning, høyere utdanning og livslang læring, hele tiden er tilpasset arbeidslivets behov, kulturelle og globale utfordringer, men også individenes livsvalg. Det er behov for styrket kunnskap om barn, unge og voksnes utvikling og læring fra barnehage til høyere utdanning, og for kunnskap om yrkesutøvelse, ledelse og organisering av tjenestene i praksisfeltet, men også om struktur og organisering av utdanningene.

Land og samfunn blir stadig mer sammenvevd, og endringsprosesser og utviklings- trekk i andre deler av verden påvirker det norske samfunnet i større grad enn tidligere. Større forståelse av politisk kultur, samfunnsmessig tillit, majoritets- og minoritetsrelasjoner og av forvaltningen av det flerkulturelle samfunnet er nødvendig. Det er behov for forskningsbasert kunnskap om hvordan endringene påvirker norske relasjoner mot andre deler av verden, og om hvordan Norge gjennom vår politikk kan påvirke de globale endringsprosessene. En bred forståelse av de kulturelle forutsetningene for samfunnsutviklingen er nødvendig.

Norge er i stor grad preget av lik fordeling, like muligheter, stor tillit, demokratisk deltakelse og styring, og et arbeidsliv preget av jevnbyrdighet og felles mål. Dette er oppnådd gjennom kunnskap og sosiale innovasjoner som har gitt gode, effektive og demokratiske systemer som tilrettelegger for et velfungerende marked og offentlig sektor. Det er nødvendig med en bedre forståelse av betingelsene for en mer rettferdig fordeling, effektiv samfunnsstyring, for utvikling av tillit og sikkerhet, og for økt inkludering og demokratisk deltakelse. Finansmarkedets virkemåte, organisering av det offentlige helsevesen, videreutvikling av offentlig sektor og hvordan en skal enes om en vei til et mer bærekraftig samfunn, er sentrale områder for økt forskningsinnsats.

Forskningsrådets tiltak:

- Styrke forskningen på klima, miljø og miljøvennlig energi.
- Styrke forskningen for utvikling av de ressursbaserte næringene, særlig næringer knyttet til havets ressurser.

- Styrke innsatsen på forskning knyttet til skole, utdanning og læring.
- Styrke forskning og innovasjon i helse-, omsorgs- og velferdssektorene, særlig knyttet til den økende andel eldre i befolkningen.
- Styrke innsatsen på forskningen knyttet til styrings- og fordelingsutfordringene.

MÅL 3. STYRKE SATSINGER SOM BIDRAR TIL ET MER FORSKNINGS-ORIENTERT OG INNOVATIVT NÆRINGSLIV

Et mer forskningsorientert næringsliv er nødvendig for fremtidig verdiskaping, konkurranseevne og effektiv utnyttelse av nasjonens ressurser. Norsk næringsliv er i stor grad kunnskaps- og forskningsbasert, men næringsstrukturen gjør at innslaget av forskning og innovasjon er ujevnt fordelt. For å bidra til verdiskaping og til ny kunnskapsbasert næringsvirksomhet, vil Forskningsrådet stimulere til forskningsbasert innovasjon i alle deler av næringslivet og til at hele forsknings- og innovasjonssystemet støtter opp om dette gjennom aktiv samhandling. Gjennom forskningsbasert innovasjon må bedriftene stimuleres til å bevege Norge i grønn og bærekraftig retning. Målområdet følger opp Langtidsplanens innsatsområde Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv og Muliggjørende teknologier.

Bred mobilisering er nødvendig, slik at flere bedrifter tar i bruk forskning og innovasjon i sitt fornyelsesarbeid. Bedrifter som allerede forsker, må intensivere arbeidet med forskning og innovasjon. Dette vil tilføre tjenester og produkter med et høyere kunnskapsinnhold. Utfordringen er å mobilisere i bredden, særlig innenfor bransjer og områder som ikke har tradisjon for å bruke forskningsbasert innovasjon i sitt fornyelsesarbeid. For disse er det viktigste virkemiddelet den rettighetsbaserte stimuleringsordningen SkatteFUNN, som treffer bredden av næringslivet og bidrar til bredere former for forskningsbasert innovasjon tilpasset små og mellomstore bedrifter. Regionale stimulerings tiltak, BIA og Nærings-ph.d, men også kompetansemekling og prosjektverksted er nødvendige tiltak som også mobiliserer og kvalifiserer nye bedrifter. Gode og relevante forsknings- og utdanningsmiljøer må være tilgjengelig, slik at bedrifter og klynger kan understøttes lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det må ansføres til forskningstunge satsinger som bidrar til forskningsbasert fornyelse av eksisterende næringsliv og utvikling av nye bedrifter basert på forskningsresultater med stort innovasjonspotensial. Teknologiområdene *IKT*, *bioteknologi* og *materialteknologi* utgjør som muliggjørende teknologier fornyelsepotensialet innenfor svært mange forskningsområder og fagfelt, og er derfor vesentlig for å utvikle helt nye tjenester og produkter. Det er behov for å styrke rekruttering og grunnleggende forskning, særlig innenfor IKT, bygge sterke fagmiljøer, men også bidra til utvikling av ny teknologi gjennom næringsrettet forskning.

Fornyelse må også skje innenfor de ressursbaserte næringene, slik at kunnskap og ressurser kan knyttes sammen til sterkere nasjonale fortrinn. Økt forskningsbasert verdiskaping innenfor energi, bio- og mineralressurser vil øke avkastningen fra naturressursene, og samtidig bidra med løsninger i det grønne skiftet. Også i tjenesteyting, helse, velferd og utdanning er det et stort potensial i å utvikle nye, smartere og mer brukervennlige produkter og tjenester rettet inn mot det private

markedet, men også inn mot innovasjon i de offentlige tjenestene. Mål 2, om "bærekraftige løsninger i samfunn og næringsliv", utdyper behovet for økt innsats.

Bedriftenes fornyelsesambisjoner krever hensiktsmessige koblinger mellom mange aktører. Det primære er å få til god samhandling i kunnskapstriangelet slik at næringsliv, utdanning og forskning spiller sammen. Forskningsrådet må bidra til at universiteter, institutter og høyskoler bygger tilstrekkelig kompetanse innenfor relevante fag- og temaområder, og former forskningsideer som har mulighet for gjennomslag og respons i næringslivet nasjonalt og regionalt. Regionale satsinger og samarbeid mellom regionale aktører må bidra til å skape samarbeid og kunnskapsutvikling ut fra lokale ressurser og behov, og derigjennom til forsterket konkurranseevne på nasjonale og internasjonale arenaer. Det er av stor betydning at bedriftene deltar i internasjonalt samarbeid, slik at de får tilgang på ny kompetanse, teknologi og ressurser i sitt forskningsbaserte fornyelsesarbeid. Mobilisering for deltakelse i EUs forskningsprogrammer og annet internasjonalt forskningssamarbeid er sentralt.

Forutsigbarhet i støtteordningene og forskningspolitikken er helt avgjørende for at bedriftene skal kunne satse på forskning. Bedriftene vegrer seg for å investere i forskning fordi risikoen er for høy, insentivene for svake, og stimuleringsordningene for kompliserte og utilgjengelige. Det må gjøres mer for å utvikle en sammenhengende virkemiddelstruktur som gir treffsikre insentiver og nødvendig risikoavlastning, som er enkel og lett tilgjengelig for alle bedriftstyper i alle deler av landet.

Næringslivets FoU-innsats må anvendes for at forskning skal føre til økt verdiskaping og styrket konkurranseevne. Hovedutfordringen er at mange lovende resultater fra bedriftene ikke utnyttes fullt ut, og at forskningsresultater med høyt innovasjonspotensial fra universiteter og institutter ikke støttes langt nok frem til kommersialisering. Det må tilrettelegges for en mest mulig effektiv anvendelseskjede fra forskning til ferdig produkt eller tjeneste ved at det gis gode betingelser for eksperimentell utvikling, pilotering, verifisering av resultater, demonstrasjon av løsninger og kommersialisering. Det er også behov for å utvikle bedre samarbeid og arbeidsdeling både mellom innovasjonsselskaper og teknologioverføringsenheter og mellom forskningsmiljøene og næringslivet. Et velfungerende vekselspill er nødvendig både for å utnytte resultater og for å konkretisere nye forskningsbehov.

Forskningsrådets tiltak:

- Styrke de mobiliserende åpne nasjonale og regionale arenaene for bedriftene.
- Forsterke rekruttering til MNT-fagene og styrke Nærings-ph.d.-ordningen.
- Styrke teknologiområder med stort fornyelsespotensial i næringslivet.
- Forsterke kunnskapsbasen i universiteter og institutter knyttet til ressursbaserte næringer og tjenesteyting.
- Bruke sentersatsinger til å utvikle sterke forsknings- og innovasjonsmiljøer.
- Tilrettelegge for at næringslivet kan koble seg på de beste forsknings- og innovasjonsmiljøene nasjonalt og internasjonalt.
- Forlenge støtten til lovende prosjekter fram mot kommersialisering.
- Øke brukervennligheten gjennom enklere og lett tilgjengelige virkemidler og støtteordninger.

MÅL 4. BIDRA TIL EN OFFENTLIG SEKTOR SOM UTNYTTER FORSKNING I FORNYELSE SARBEIDET

Det foregår mye innovasjon i offentlig sektor og mange aktører bidrar til dette. En velfungerende offentlig sektor er avgjørende for næringslivets verdiskaping, tjenestetilbudet til borgerne og sivilsamfunnets virkefelt. Sektoren må bli mer forskningsbasert for å sikre innovasjon og økt verdiskaping. Utfordringene er knyttet til tydeligere incentiver, bedre tjenester, et helhetlig kunnskapssystem, og bedre implementering av innovative løsninger. Forskningsrådet må være pådriver for at offentlig sektor skal ta initiativ til og bruker forskning for å bringe fram bedre kunnskap, tjenester og løsninger i offentlig sektor. Målområdet følger opp Langtidsplanens innsatsområde Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse og omsorgstjenester.

Innovasjonsutfordringene i offentlig sektor er knyttet til behovet for bedre tjenester og profesjonsutøvelse, mer effektiv offentlig planlegging og forvaltning, og utviklingsbehov innenfor helse, velferd og utdanning, og fysisk infrastruktur og informasjonssystemer. Det brede kommuneoppdraget fordrer kunnskapsutvikling i bredden av offentlig sektors ansvarsområder. Det er behov for en sterkere satsing på praksisrettet FoU og handlingsrettet forskning hvor yrkesutøvere samarbeider tett med forskningen på ulike profesjonsområder. Forskningen må styrkes på kjerneområder for offentlig tjenesteyting, slik som helse og velferd, utdanning og oppvekst, men også byutvikling, transport og fysisk infrastruktur. Det er behov for kunnskap som er viktig for planleggingsprosesser knyttet til anskaffelser, beredskap og tjenesteutvikling. Dette må skje, både gjennom dedikerte satsinger for offentlig innovasjon, men også gjennom satsinger hvor en styrker bruken av offentlige innovasjonsprosjekter i relevante satsinger.

Omfanget av og incentivene til forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor er utilstrekkelig. Sektoren er en politiske styrt sektor og preget av flere styringsnivåer og mange små enheter. I mangel av konkurranse og et marked blir innovasjonsarbeidet for lite systematisk og personavhengig, samtidig som det er knyttet utfordringer til kompetanse, risiko, kostnader og skalerbarhet. Det er for få forskerårsværk i sektoren til å understøtte innovasjonsarbeidet. En sterkere satsing på Offentlig sektor-ph.d. er nødvendig, men doktorgradsrekrutteringen må også være et viktig element i tematiske satsinger relevant for offentlig sektor. Profesjonsutøvelsen er for lite forskningsbasert, samtidig som det trengs et bedre samspill mellom forskningssystemet og den erfaringsbaserte kunnskapen i praksisfeltet. Det er behov for langsiktig kompetanseoppbygging som kan utvikle en praksis som i større grad utnytter forskningsbasert innovasjon i fornyelsesarbeidet.

Kunnskapssystemet for forskning og innovasjon må videreutvikles, slik at det kan utnyttes bedre og bli et mer målrettet og sammenhengende tilbud overfor kommunal og statlig sektor. Dagens system mangler virkemidler, har for svak kompetanse, trenger tydeligere spissmiljøer på internasjonalt nivå, bedre koblinger til offentlig sektor, og mekanismer for brukermedvirkning for artikulering av relevant forskning. Det er behov for å utvikle en sterk instituttsektor med evne og kompetanse til å møte offentlig sektors kunnskapsbehov.

Kunnskapssystemet må utvikles gjennom satsinger som kan dekke bredden i behovet for forskningsbasert innovasjon på alle nivåer i offentlig sektor, ved å utvikle spissmiljøer innenfor noen tjenestoområder gjennom sentre for forskningsdrevet innovasjon. I tillegg må offentlig sektors kunnskapsbehov i større grad gis oppmerksomhet i satsinger knyttet til de store samfunnsutfordringene. Gjennom kompetansemekling må brukere og forskere knyttes tettere sammen. Det må mobiliseres til innovasjonsprosjekter der offentlig sektor kan være kontrakts- og samarbeidspartnere. Det må også tilrettelegges for å delta i internasjonalt forsknings-samarbeid innenfor områder som er relevante for offentlig sektor.

Bruk og spredning av resultater fra forskning og innovasjon møter barrierer i form av mange små enheter, stort mangfold i oppgaver, krav til regelstyring, sterke fag- og profesjonsmiljøer, og en organisasjonskultur som er lite risikovillig. Forsknings- og innovasjonssystemet må bidra til mer bruk og spredning av forskningsresultater i offentlig sektor ved å utvikle bedre systemer for å dele kunnskap, teste ut forskningsresultater i samarbeid med aktørene, og implementere innovative løsninger i hele bredden av sektoren. Næringslivets bidrag til innovative løsninger i offentlig sektor må utnyttes gjennom bedre kjennskap til utfordringene i sektoren og innretningen av offentlige innkjøp. En må utvide bruken av handlingsrettet forskning, og spre ny kunnskap gjennom mer forskningsbasert profesjonsutdanning og praksis. Det må også satses mer på å utvikle kunnskapsgrunnlaget om offentlig sektors ulike virksomhetsområder.

Forskningsrådets tiltak:

- Etablere egne satsinger som bidrar til innovasjon og tjenesteutvikling i kommunene, og et samspill med næringslivet og frivillig sektor om dette.
- Bidra til langsiktig kompetanseoppbygging som kan utvikle praksis i offentlig sektor, blant annet gjennom økt satsing på Offentlig sektor-ph.d.
- Styrke forskningen for profesjonsutøvelse og profesjonsutdanning.
- Etablere sentersatsinger på områder som er relevante for offentlig sektor.
- Bidra til å utvikle et helhetlig kunnskaps- og innovasjonssystem for offentlig sektor.
- Bidra til kunnskapsspredning, demonstrasjon og implementering av innovative løsninger.

MÅL 5. BIDRA TIL ØKT INTERNASJONALT SAMARBEID OG EU-DELTADELSE

Globalisering er det mest dominerende trekk ved samfunnsutviklingen. Det innebærer en større gjensidig avhengighet mellom nasjonene, hvor fremtidens utfordringer i mindre grad en før kan løses nasjonalt. Det betyr behov for økt internasjonalt samarbeid, økt konkurranse om arbeidskraft, markeder og ressurser, men også tilgang til teknologi, arbeidskraft og nye markeder som vil kunne gi nye muligheter for forskning og innovasjon. Deltakelsen i et felles europeisk forskningsmarked må forsterkes og det bilaterale samarbeidet må utvides.

De nasjonale forsknings-, utdannings- og innovasjonssystemene veves tettere sammen. Samarbeid om problemstillinger, metoder, infrastruktur og ressurser hever kvaliteten på alle deltakernes arbeid. Dette bidrar til større forskningsinnsats om de store samfunnsutfordringene og sprer risiko knyttet til forventede resultater. Denne

utviklingen skjer parallelt med utviklingen av et felles internasjonalt forskningsmarked hvor det også er konkurranse om talenter, samarbeidspartnere og ideer.

Deltakelse i Horisont 2020 skal bidra til økt forskningskvalitet, økt konkurransekraft i næringslivet og løse globale utfordringer. Utviklingen mot et felleseuropeisk forskningsområde vil stille krav til at den nasjonale innsatsen i økende grad samvirker eller samordnes med den europeiske. Gode norske forskningsmiljøer, riktig tilrettelagte programmer og forskningsinfrastruktur, kan gjøre Norge til et attraktivt verts-, samarbeids- og investeringsland for forskning. Målrettede insentivordninger må bidra til at det europeiske samarbeid utnyttes bedre i alle deler av forskningssystemet, slik at ambisjonene i den nasjonale EU-strategien kan realiseres.

Potensialet i det nordiske samarbeidet må utnyttes samtidig som det bilaterale samarbeidet må bli mer målrettet. Det innebærer å tilby et veikart for bilateralt samarbeid som angir viktige samarbeidsland, samarbeidsområder og -muligheter, i tillegg til at det må legges til rette for mer institusjonelt samarbeid. USA, Canada og Japan har flere av verdens beste forskningsmiljøer og er viktige samarbeidspartnere. Nye forskningsaktørers inntog etablerer nye samarbeidsmuligheter. Land som Kina, India, Russland, Brasil og Sør-Afrika har hatt en sterk utvikling og vil åpne nye muligheter for det bilaterale samarbeidet med land utenfor Europa. På enkelte områder innebærer dette også å styrke samarbeid som bidrar til å bygge opp forskningskapasitet i utviklingslandene.

Globaliseringen fører til sterkere konkurranse for bedriftene, og nye utfordringer for offentlig sektor. I begge sektorer må arbeidet med forskning og innovasjon i økende grad utnytte ressursene på den internasjonale arena, særlig gjennom deltagelse i Horisont 2020. Gjennom internasjonalt forskningssamarbeid vil bedriftene styrke sin konkurranseposisjon, og offentlig sektor vil møte kunnskapsleverandører og få tilgang til beste praksis. Globaliseringen vil også kunne bety at Norge kan gjøre forskning til eksportartikkel, både ved å legge til rette for at flernasjonale bedrifter henter sin forskning fra Norge, men også ved at forskningsmiljøene gjøres i stand til å konkurrere på det globale forskningsmarked.

Forskningsrådets tiltak:

- Mobilisere til økt deltagelse og finansiering fra Horisont 2020.
- Stimulere til økt internasjonalt samarbeid med de beste utenlandske forskere og forskningsmiljøer, både innenfor EU og med andre prioriterte samarbeidsland.
- Stimulere til at flere bedrifter forsterker sitt fornyelsesarbeid gjennom internasjonalt forskningssamarbeid.
- Styrke forskning i Norge som er viktig for å møte globale utfordringer.
- Utnytte investeringene i forskningsinfrastruktur til økt internasjonalt samarbeid.
- Dimensjonere nasjonale satsinger i sammenheng med relevante internasjonale satsinger.
- Innrette Forskningsrådets virkemidler slik at de tydeligere kan bidra til økt internasjonalt samarbeid.

MÅL 6. VÆRE ET STRATEGISK FORSKNINGSRÅD SOM BIDRAR TIL MER HELHET OG FORNYELSE I FORSKNINGSSYSTEMET

Forskningsrådet skal tilføre samfunnet merverdi gjennom å realisere forskning som aktørene selv ikke kan få frem, legge grunnlaget for helhet og mangfold i forskningspolitikken, og bidra til et kunnskapssamfunn som bygger på forskningens resultater. Gjennom kunnskapsbaserte råd, strategisk virkemiddelutvikling, involvering og dialog tar Forskningsrådet grep for endring og fornyelse.

Forskningen åpner uante muligheter for fremtiden og er et utpreget kollektivt gode, hvor det offentlige står for en stor del av innsatsen. Retningen på denne innsatsen må være forankret i en bred og åpen involvering av forskning og samfunn. Forskningsrådets uavhengige rådgivning og prioritering er forankret i et system av styrer på tre nivåer, og gjennom omfattende ekstern konsultasjon. Dette gir rådgivningsrollen et demokratisk grunnlag og en bred kompetansebase.

Rollen som endringsagent må utøves i et samspill med interessentene, med åpen debatt, og med prosesser der aktørene samarbeider i tillit om felles mål. Utfordringen er å sørge for at et bredt spekter av interesser og nye aktører kommer til orde på den forskningspolitiske arena, både aldersmessig (ungdom, studenter, eldre) og samfunnsmessig (lekfolkinvolvering), slik at det tradisjonelle aktørbildet kan suppleres.

Forskningsrådet skal være en strategisk rådgiver som både sikrer helhet i samfunnets investeringer i forskning og et mangfold i muligheter for finansiering. Helhet sikres ved å vekte ulike forslag, interesser og forutsetninger til enhetlige råd for norsk forskning. Mangfold sikres ved å få frem råd på ulike fag- og temaområder fra de ulike selvstendige aktørene i forskningssystemet. Gjennom sin unike plassering i skjæringsfeltet mellom politiske myndigheter, forskere og forskningsmiljøer, internasjonale aktører, ulike interessegrupper og den brede allmennhet, besitter Rådet en posisjon hvor helhet og mangfold kan særprege den strategiske rådgivningen. Utfordringen er å identifisere og balansere fellesskapets behov opp mot de enkelte aktørs ønsker og muligheter.

Forsknings- og innovasjonspolitisk rådgivning krever et solid kunnskapsgrunnlag. Dette stiller betydelige krav til Rådets analyse- og rådgivningskapasitet og til samlet strategisk kompetanse i organisasjonen. Evaluering, statistikk og indikatorutvikling, men også forskning om forskning og innovasjon, er sentrale elementer i den strategiske rådgivningen. Utfordringene er knyttet til mer systematikk, nye typer evalueringer, økt bruk av foresight, men i særlig grad indikatorutvikling som måler samfunnseffekter av forskning og virkemidlenes treffsikkerhet.

Utfordringene i forskningspolitikken er særlig knyttet til økt kvalitet og kapasitet i forskningssystemet, et mer innovativt næringsliv og offentlig sektor, og forskning som kan bidra til å løse samfunnsutfordringer. Forskningsrådet er samfunnets viktigste aktør for økt innsats og ny retning på disse områdene. For å kunne påta seg rollen som en offensiv endringsagent må en tilstrekkelig andel av de offentlige forskningsbevilgningene fordeles gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer, samtidig som den offentlige innsatsens andel av BNP må økes.

Forskningsrådets virkemidler bidrar til kraft og retning for norsk forskning og er med på å skape et velfungerende forskningssystem. Utviklingen av treffsikre virkemidler har bidratt til å sikre kvalitet i alle prosesser og ordninger. Utfordringen er å få frem ordninger som trekker forskere, miljøer og bedrifter i ønsket retning, støtter opp om institusjonenes egenart og handlingsrom, og videreutvikler et sammenhengende, enkelt og lett tilgjengelig virkemiddelapparat for forskning og innovasjon.

Forskning og innovasjon er blitt en betydelig samfunnsomformende kraft. Dette betyr at også Forskningsrådet har et ansvar for hva slags samfunn forskningen vil kunne komme til å bidra til. Forskningsrådet må ta et større samfunnsansvar ved å bidra til at forskningen på lang sikt skal være til gagn for samfunnet. Dette innebærer ikke bare å legge vekt på at forskningen skal utføres på en etisk forsvarlig og redelig måte, at hensynet til likestilling og kjønnsperspektiver må ivaretas, men også at all forskning som Rådet finansierer, må vurderes i lys av sitt bidrag til et bærekraftig samfunn på lang sikt.

En tydelig endringsagent krever et proaktivt, effektivt og velfungerende forskningsråd som er sitt samfunnsoppdrag og endringsrollen bevisst. Vellykket fornyelsesarbeid i rådgivning, finansiering og på møteplasser krever effektive organisatoriske tiltak som understøtter fornyelsesarbeidet. En tydelig endringsagent må også være synlig. Det krever et forskningsråd som bruker kommunikasjon strategisk og sikrer oppmerksomhet om og debatt rundt forsknings- og innovasjonspolitiske viktige problemstillinger.

Forskningsrådets tiltak:

- Fornye møteplassfunksjonen gjennom inkludering av nye aktører og grupper.
- Videreutvikle arbeidet med kunnskapsgrunnlaget, særlig innenfor området samfunnseffekter av forskning og framtidsanalyse.
- Styrke arbeidet med å utvikle et sammenhengende, enkelt og lett tilgjengelig virkemiddelapparat.
- Gjøre forskningens bidrag til et bærekraftig samfunn til en vurderingsdimensjon.
- Videreutvikle en effektiv og brukerorientert administrasjon og forvaltning med et tydelig kundeperspektiv.

Forskningsrådet går inn for at:

- Den offentlige andelen av BNP til forskning bør være 1,2 prosent innen 2018 og at Forskningsrådets andel økes.

Arkivkode:

FU-sak:19/14

Sak nr.:

Møte: 6.11.14

Møteplan for Forskningsutvalget 2015

Forslaget til møteplan er som tidligere satt opp med sikte på en koordinering av utvalgets møtedager med planen for møter i Universitetsstyret og i Utdanningsutvalget.

Fast møtedag og tidspunkt er nå endret til torsdager. Møtene starter kl. 1230- og avsluttes senest kl. 1530.

Møtene holdes i Kollegierommet på Muséplass 1 dersom ikke annet er angitt.

Møteplan Forskningsutvalget 2015	
Torsdag 5. februar	1230 – 1530
Torsdag 19. mars	1230 – 1530
Torsdag 7. mai	1230 – 1530
Torsdag 3. september	1230 – 1530
Torsdag 12. november	1230 – 1530
Torsdag 10. desember	1230 – 1530

Forslaget legges frem for utvalget med følgende forslag til vedtak:

Utvalget tok forslag til møteplan for 2015 til etterretning

UNIVERSITETET I BERGEN

#UiB2022

STYRESEMINAR 31. OKTOBER

Anne Lise Fimreite

OPPLEGG FOR UIBS STRATEGIARBEID:

- VISJON
- MISSION – OPPDRAG
- MÅL OG TILTAK
- VERDIER

#UiB2022

GRUNNVERDIER: FRI FORSKNING, FORSKERUTDANNING OG FORSKNINGSBASERT UTDANNING

- **Nysgjerrighetsdreven forskning**
 - Nyskapende
 - Uavhengig
 - Samfunnsrelevant
- **Forskerutdanning**
 - Alle fag
 - Akademisk kultur
 - Kompetanse
- **Forskningsbasert utdanning**
 - Studentaktiv forskning
 - Generisk kunnskap
 - Universitetssamfunnet

#UiB2022

VISJON UiB 2022: KUNNSKAP SOM FORMER SAMFUNNET I GENERASJONER

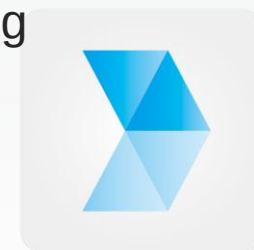
- Slik realiserer vi visjonen:
 - I 2022 skal UiB være ...
 - et internasjonal møtepunkt for for noe av verdens beste forskning, utdanning og formidling innen marin vitenskap, utviklingsrelatert kunnskap og klima- og energiomstilling
 - universitetet som samler de beste talentene i våre profilområder
 - et fullskalauniversitet som har internasjonal kvalitet i bredden for å kunne svare både tematisk og spisst på samfunnet utfordringer

#UiB2022

VISJON UIB 2022: KUNNSKAP SOM FORMER SAMFUNNET I GENERASJONER (2)

- Slik realiserer vi visjonen:
 - I 2022 skal UiB være ...
 - ledende i Norge på digital utdanning og nye, innovative lærings- og formidlingsformer
 - en ledende kraft i kunnskapsbyen Bergens ulike nyskapende forsknings-, utdannings og utviklingsklynger
 - et universitet som viser i praksis forskningens og utdanningens betydning for innovasjon og nyskapning

#UiB2022

SAMFUNNSOPPDRAG: ENGASJERENDE, FORMIDLENDE OG RELEVANT

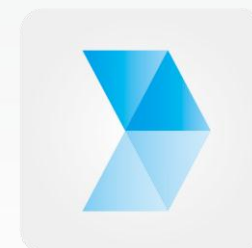
- Svare på de stor samfunnsutfordringene – fattigdom, mat, samfunnssikkerhet, klima, helse, demografi, migrasjon...
 - Disiplin
 - Tverrfaglig
 - Profiler
- Dialog med samfunnet
 - Deler vår viten
 - Menings- og kunnskapsbrytning
 - Møter samfunnets ønsker om kunnskap
- Kompetanse og endring
 - Kompetanse til arbeidslivet
 - Nye kunnskaper møter samfunnslivet
 - Nye læringsmåter

#UiB2022

STRATEGI: MÅL OG MIDLER

- Mål: Verdensledende forsknings- og utdanningsmiljøer for å bidra til å løse de store samfunnsutfordringene
 - Middel: Fullskalauniversitetet
 - Klynger
 - Tydelig profiler
 - 1, 2, 3
 - Samle forskningsselskapene
 - Satsing på ekstern finansiering – Horisont 2020, Forskningsrådet og andre kilder
 - Gjennomslag i konkurranse om SFF, ERC og andre prestisjearenaer
 - Stjerneforskningsprogram
 - Bredde som basis for fornying og svar på samfunn

#UiB2022

STRATEGI: MÅL OG MIDLER

- **Mål: Talentenes møteplass, morgendagens kompetanse**
 - Middel: Klynger og bredde – ny finansiering, praksis, innovasjon og utdanning
 - Infrastruktur for banebrytende forskning og utdanning
 - Digital formidling og læring
 - Nye utdanningsformer i klynger
 - Forskningsbasert utdanning
 - Internasjonalt universitetet
 - Satsing på faglig ledelse

#UiB2022

STRATEGI: MÅL OG MIDLER

- **Mål: Internasjonalt anerkjent, sterkt nasjonalt og relevant regionalt**
 - Middel: Fullskalauniversitet, klynger og profiler
 - Internasjonalt framifrå på profilområdene
 - Nasjonalt ansvar for utvalgte tema og disipliner
 - Bredde for fornying og svar på samfunnets utfordringer
 - En møteplass mellom grunnforskning, oppdragsforskning og forskningsbasert arbeidsliv
 - En møteplass mellom: Private, offentlige og organisasjoner
 - Møteplass mellom praksisbasert og forskningsbasert utdanning
 - Nytt innovativt arbeidsliv
 - Sterke på arrangement og konferanser

#UiB2022

STRATEGI: MÅL OG MIDLER

- **Mål: Bergen som Norges mest attraktive kunnskapsby**
- Middel: Komplette forskning- og utdanningsby
 - Profil: profilering og synliggjøring
 - Digital læring og formidling i klynge
 - EVU, digitalisering og klynger
 - Et tyngdepunkt innen media og opinionsdanning
 - Sterk merkevare som framgtidsby
 - Byen satser på kunnskap og utdanning
 - Attraktiv kultur og natur – by og Vestlandet.

#UiB2022

STRATEGI: MÅL OG MIDLER

- **Mål: Profesjonell ledelse, veldreven administrasjon og attraktiv arbeidsplass**
 - Middel
 - Sterk faglig ledelse
 - Evne til prioritering
 - Egne eiendomsselskaper
 - Inkluderende lederskap og formålstjenlig organisasjon
 - Formålstjenlig infrastruktur og godt samarbeid mellom avdelingene
 - Karriereutvikling og EVU-muligheter for alle

#UiB2022

#UiB2022

INSTITUTTSEKTOREN:

Vil ta Uni Research inn i basisfinansieringen

Forskningsrådet anbefaler at forskningsinstituttet Uni Research inkluderes i basisfinansieringsordningen for instituttsektoren. Rammen for ordningen må dermed økes med 31 millioner kroner.

Seks forskningsinstitutter har søkt Forskningsrådet om å bli vurdert opp mot kravene for å få statlig basisfinansiering. Av disse er det bare Uni Research (enhetene Uni CIPR, Uni Computing, Uni Klima, Uni Miljø og Uni Helse) som tilfredsstiller kravene om publisering, størrelse målt i antall vitenskapelige årsverk og andelen av oppdrags- og bidragsinntekter. Etter en helhetsvurdering anbefaler Forskningsrådet at Uni Research tas inn i basisfinansieringsordningen.

Færre og større institutter

– Anbefalingen er i tråd med signalene i Forskningsrådets nye strategi for instituttsektoren. Høy vitenskapelig kvalitet, tilstrekkelig stort faglig miljø og evne til å hevde seg i konkurransen - både nasjonalt og internasjonalt - er viktige forutsetninger for å få basisfinansiering gjennom Forskningsrådet, sier divisjonsdirektør Anders Hanneborg i Forskningsrådets divisjon for Vitenskap.

Divisjonsdirektør Anders Hanneborg. (Foto: Sverre Jarild)

– Målet med basisbevilgningen er å utvikle sterke forskningsmiljøer som i tillegg til å betjene et nasjonalt og regionalt oppdragsmarked, også kan konkurrere internasjonalt. Utviklingen bør gå i retning av færre og større forskningsinstitusjoner som har tilstrekkelig stor basisfinansiering til å sikre langsiktig kompetanseoppbygging, sier Hanneborg.

Forskningsinstituttene Polytec, Teknova AS, Papir- og fiberinstituttet AS, SINTEF Raufoss Manufacturing AS og Norner Research AS har også bedt om å bli vurdert for basisfinansiering. Forskningsrådet anbefaler at disse ikke innlemmes i ordningen. Anbefalingen ble vedtatt av Forskningsrådets hovedstyre den 25. september.

Proessen med å vurdere om noen forskningsinstitutter som i dag får basisfinansiering fra Forskningsrådet ikke oppfyller kravene for å motta basisfinansiering er også i gang.

Midler over Statsbudsjettet

Den endelige beslutningen om hvilke forskningsinstitutter som skal inkluderes basisfinansieringen tas av de departementene som står for finansieringen. Dersom sektordepartementene følger Forskningsrådets anbefalinger, vil Uni CIPR og Uni Computing bli en del av den teknisk-industrielle arenaen. Uni Klima og Uni Miljø blir en del av miljøarenaen og Uni Helse blir en del av den samfunnsvitenskapelige arenaen.

I følge KDs retningslinjer innebærer dette at basisfinansieringsordningen utvides med til sammen 31,1 millioner kroner.

Forutsatt at det gis finansiering i henhold til retningslinjene, vil midlene fordele seg slik:

- Den teknisk-industrielle arenaen tilføres 5,3 millioner kroner i nye midler. Uni CPR og Uni Computing får 3,7 millioner kroner av disse pengene.
- Miljøarenaen tilføres 13,7 millioner kroner. Uni Klima og Uni Miljø tildeles 8,5 millioner av dette.
- Den samfunnsvitenskapelige arenaen tilføres 12, 1 millioner kroner. Uni Helse tildeles 4,8 millioner kroner av dette.

Hvorvidt Uni Research kan innlemmes i basisfinansieringen allerede fra 2015 eller må vente til 2016, avhenger av om det er tilstrekkelige midler i årets statsbudsjett. Statsbudsjettet for 2015 legges frem 8. oktober.

Retningslinjer for statlig basisfinansiering ble revidert av Kunnskapsdepartementet i 2013. I 2014 utdypet Forskningsrådet retningslinjenes grunnleggende krav til institutter for at de kan få basisbevilgning. I Forskningsrådets strategi for instituttsektoren (2014 – 2018) er basisfinansierings viet betydelig plass.

Skrevet av: [Synnøve Bolstad](#)

Publisert: 25.09.2014

Sist oppdatert: 26.09.2014

Dokumenter

[Forskningsrådets strategi for instituttsektoren 2014 - 2018](#)
(PDF-860.3 KB)

[Statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter](#)
(PDF-278.3 KB)

[Utdyping av krav til basisfinansiering av instituttene](#)
(PDF-298.2 KB)

Kontaktpersoner

[Christen Krogh](#)
Avdelingsdirektør
chk@forskningsradet.no

Kunnskapsdepartementet

Deres ref

Vår ref

2014/7139-MAUHA

Dato

13.10.2014

Høringssvar - Evaluering av kvoteordningen

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet, datert 07.07.14, hvor evalueringsrapporten «Evaluation of the Quota Scheme 2001 – 2012» ble sendt på høring. Nedenfor gis først generelle kommentarer til evalueringsrapporten. Videre gis konkrete kommentarer til spørsmålene formulert av departementet i høringsbrevet.

Generelle kommentarer til evalueringsrapporten

Universitetet i Bergen har siden slutten av 1970-årene tatt imot studenter fra utviklingsland, og har altså i over tre tiår hatt samarbeid med utviklingsland som et av sine strategisk prioriterte områder. Universitetets erfaring er at kvoteordningen er og har vært av stor betydning for eget internasjonaliseringsarbeid, og har gitt et gjensidig positivt utbytte på mange fagområder. Læringsutbyttet har etter vår vurdering kommet både studentene og deres hjemmeinstitusjoner til gode i svært mange tilfeller. På denne måten kjenner ikke universitetet seg igjen i evalueringsrapportens konklusjon om at kvoteordningen har begrenset effekt på internasjonaliseringsarbeidet ved institusjonene, og at institusjonene i liten grad benytter ordningen som et strategisk virkemiddel for å nå sine mål på området. Universitetet stiller spørsmålsteget ved hvorvidt det noe begrensede datagrunnlaget for evalueringsrapporten i tilstrekkelig grad kan belyse de resultatene kvoteordningen har brakt frem.

Per i dag har Universitetet i Bergen omtrent 30 engelskspråklige masterprogram som blir lyst ut til internasjonale studenter. Utvikling av engelskspråklige masterprogram har stimulert til samarbeid med faglærere ved samarbeidsinstitusjonene om utvikling av kursinnholdet i programmene. Dersom kvoteordningen avvikles, vil trolig flere program måtte legges ned, noe som vil redusere tilbudet for alle internasjonale studenter ved universitetet. Helsefagene har nærmere 40 % av våre 138 sør-plasser, og av disse er godt over halvparten på ph.d.-nivå. Disse programmene vil med en nedlegging av kvoteordningen få vanskeligheter med å opprettholde flere av deres prosjekter i sør.

Det er imidlertid et potensiale for forbedring av administrasjonen av ordningen, slik det også påpekes i rapporten. Styrking av finansieringen av undervisning og tilføyning av driftsmidler til doktorgradskandidater er slike forbedringspunkter.

Ved Universitetet i Bergen er det utviklet gode metoder for å oppnå effekter på internasjonaliseringsarbeidet, benytte kvoteordningen som strategisk virkemiddel og oppnå synergier mellom kvoteprogrammet og øvrig virksomhet. Denne modellen kan med fordel overføres også til andre institusjoner.

Kommentarer til spørsmålene i høringsbrevet

Kvoteordningen som virkemiddel for internasjonalisering av norsk høyere utdanning

1. Har høringsinstansene forslag om alternativ bruk av midlene som ligger i kvoteordningen, som i større grad støtter opp om internasjonaliseringsstrategiene for norsk høyere utdanning?

Universitetet i Bergen mener at kvoteordningen har og har hatt stor betydning for internasjonaliseringsarbeidet ved universitetet. Ordningen er et viktig virkemiddel for å oppnå universitetets strategiske målsetning om å styrke utviklingsrelatert forskning og kompetansebygging, hovedsakelig i sør. Universitetet har i hele programperioden også lagt vekt på å rekruttere kvinner til programmene, og i dag ligger andelen kvinnelige studenter fra land i sør på hele 46 %. Det er vanskelig å se for seg andre typer stipendprogram som kan erstatte denne stipendordningen. Kvoteordningen er videre et viktig bidrag til såkalt «internasjonalisering hjemme», som er positivt for studenter og ansatte som ikke benytter seg av ulike utvekslingsordninger og for universitetet selv.

Universitetet mener derfor at kvoteordningen og midlene bør beholdes. Midlene kan imidlertid konsentreres til bruk ved institusjonene som bruker dem på en strategisk måte og som har gode erfaringer med ordningen. Det må også nevnes at ettersom dette er et rent stipendprogram, har det kostet institusjonene store summer i driftsmidler, da spesielt kostnader knyttet til ph.d.-kandidater.

I vår interne høringsrunde ble det også foreslått å øke antall kvotestipendiater og sikre oppfølging av ferdige kandidater ved etablering av postdoktor-ordninger for de som skal inn i videre lederutvikling ved sine hjemmeinstitusjoner. Det ble videre foreslått å styrke finansiering fra Norges forskningsråd av driftsmidler til prosjekter som knyttes til kvoteordningen.

2. Kvoteordningen er en ren mobilitetsordning som legger til rette for at studenter fra definerte land kan ta en gradsutdanning i Norge.

a. Hvordan ser høringsinstansene på en omdefinering av midlene som ligger i ordningen i retning av et partnerskapsprogram, jf. for eksempel Partnerskapsprogrammet for Nord-Amerika og UTFORSK Partnerskapsprogrammet, som i større grad kan romme også andre samarbeidsformer enn studentmobilitet?

Universitetet i Bergen har benyttet kvoteordningen målrettet som del av sitt samarbeid med utvalgte samarbeidsinstitusjoner, og har gode erfaringer med ordningen slik den praktiseres ved vår institusjon. Universitetets erfaring er at kvoteordningen ikke utelukkende virker som en mobilitetsordning for utenlandske studenter, men har vært en viktig drivkraft for å utvikle undervisningstilbud av høy kvalitet og forskningssamarbeid med våre samarbeidsinstitusjoner.

En av fordelene med kvoteordningen er at en kan rekruttere studenter gjennom de andre nasjonale programmene. Som eksempel kan studenter som har fått sin mastergrad i tidligere NORAD- og NOMA-programmer bygge videre på sin kunnskap med å ta en ph.d.-utdanning med kvotefinansiering. Dersom midlene til kvoteordningen skal gå med til å bygge nye program, vil det bli færre midler til å utdanne studenter, noe vi stiller oss kritiske til.

Det er viktig å styrke målene med utdanning ved partnerinstitusjonene. I denne sammenheng vil bruken av kvotestudenter sammen med utvikling av fellesgrader ved partnerinstitusjonene kunne være et fruktbart tiltak. En utfordring på dette området er at Statens lånekasse for utdanning gir begrensede muligheter for bruk av fellesgrader. Et økt fokus på partnerskap bør innebære å ta vare på det beste i den nåværende ordningen, øke den totale rammen for dette, og å styrke partnerinstitusjonene.

b. Hvilke land bør et eventuelt partnerskapsprogram rette seg mot?

Universitetet i Bergen mener man bør fokusere på færre land ved å opprettholde og forsterke fokus på lavinntektsland, hvor vi har bygget opp faglige samarbeidsrelasjoner som fungerer godt, i forbindelse med blant annet tidligere programmer, det nye NORHED-programmet og Eurasia-programmet. Samtidig må den unike fleksibiliteten som ligger i kvoteordningen ivaretas.

c. Hva slags samarbeidsaktiviteter bør et eventuelt partnerskapsprogram rette seg mot?

Undervisning og forskning bør stå sentralt i et partnerskapsprogram. I vår interne høringsrunde ble det fremmet forslag om å se på muligheter for å legge til ordninger for ansattutveksling og mulighet for å ta imot gjesteforskere slik at samarbeidet med kvotestudentene kan fortsette etter de har returnert til sine hjemland. Dette må imidlertid ikke ta fokus vekk fra studenter og studentmobilitet.

Det kan være fornuftig å gå inn i samarbeidsaktiviteter som fører til såkalte sandwich-programmer. Slike programmer er svært krevende, og om man ønsker å legge om ordningen med dette for øye må betydelige ressurser tilføres til utvikling og drift av slike programmer. Kvoteordningen bør likevel ikke utelukkende støtte sandwich-programmer. Det er viktig å opprettholde fullskala-studier i nord på master- og ph.d.-nivå både for å oppnå en internasjonaliseringseffekt i forhold til norske studenter og for å gi internasjonale studenter mulighet til lengre opphold i nord.

3. Kunnskapsministeren har varslet at han ønsker å legge fram en strategi for forsknings- og høyere utdanningssamarbeid med BRIKS-landene (Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika). Dette er land som har status som prioriterte samarbeidsland for Norge innen forskning og høyere utdanning. Samtlige omfattes per i dag av kvoteordningen. Som voksende økonomier og regionale stormakter som investerer tungt i høyere utdanning og forskning, står de også for en stadig større andel av verdens kunnskapsproduksjon.

a. I hvilken grad vurderer høringsinstansene kvoteordningen som et velegnet virkemiddel for økt utdanningssamarbeid med voksende økonomier som BRIKS-landene?

Samarbeid med BRIKS-land er positivt, men det er veldig viktig å beskytte ressurser øremerket utviklingsland. Kvoteordningen kan være et godt virkemiddel for økt utdanningssamarbeid med BRIKS-landene, men vi ønsker å understreke at hovedmålet må være å styrke de fattigste landene i regionene og sikre at de viktige globale temaer – og temaer som utfordrer fattigdom – blir tatt vare på. Dette kan også styrke utdanning og forskning i Norge. Erfaringene fra samarbeid med for eksempel India viser at disse samarbeidene gir en merverdi for begge parter. Videre tar det lang tid og er svært arbeidskrevende å bygge opp sterke faglige samarbeidsrelasjoner. Per i dag har Universitetet i Bergen to studenter fra India som er finansiert av kvoteprogrammet, to fra

Russland, fire fra Kina og ingen fra Brasil. Universitetets hovedfokus har vært og er andre land i Afrika og Asia og det vil være uheldig å bygge ned disse samarbeidsrelasjonene til fordel for BRIKS-landene.

b. Hvordan ser høringsinstansene på å benytte midler som i dag ligger i kvoteordningen til å etablere nye former for virkemidler for økt samarbeid med BRIKS-landene?

Universitetet ser positivt på å styrke samarbeidet med BRIKS-landene, men er som nevnt kritisk til å flytte midler fra kvoteordningen for å sikre dette. I denne vurderingen legges det særlig vekt på kvoteordningens funksjon i utdanningssamarbeid med land i sør og den særlige målsettingen om kompetanseheving i mottakerlandene. Se for øvrig kommentarer under punkt 3 a.

Kvoteordningen som virkemiddel i bistandspolitikken

1. Rapporten anbefaler at profilen til stipendiatene blir mer styrt av behovet i det landet de er rekruttert fra enn tilfellet er i dag. Hva mener norske institusjoner om denne anbefalingen, og hvordan kan ordningen eventuelt endres for å oppfylle den?

Universitetet i Bergen stiller seg bak denne anbefalingen. Det er viktig med en gjennomgang av hvilke program som skal tilbys søkere med kvotefinansiering for å sikre at tilbudet er i samsvar med behovet til samarbeidspartnerne. En bindingstid ved hjemmeinstitusjonen for studentene etter avsluttet grad ville i større grad kunne ivareta behovet for kapasitetsutvikling. Studenter i kvoteprogrammet ved Universitetet i Bergen velges allerede ut i tett samarbeid med partnerinstitusjon i sør og med utgangspunkt i de behovene som der defineres. Prioritering gis også delvis av internasjonal policy og organisasjoner og programmer hvor stemmer fra regionene setter agenda. Dette sikrer relevans i forhold til samarbeidslandenes behov. En utfordring er imidlertid å sikre nok driftsmidler til videre oppfølging.

Prioritering fra partnerinstitusjoner som *ikke* adresserer egen regions viktige spørsmål, og som ikke er en del av regionale og globale agendasettende programmer, kan bli for kortsiktig satsing. Partnernes innspill er meget viktige, men de må også være basert på globale agendaer.

2. Det anbefales videre at ordningen bidrar mer til strategisk institusjonsbygging i utviklingsland enn tilfellet er i dag. Hvordan bør den i tilfellet endres?

Erfaringen ved Universitetet i Bergen er at kvoteordningen har bidratt sterkt til strategisk institusjonsbygging hos våre samarbeidspartnerne. Effekten av strategisk og langsiktig kompetansebygging for eksempel i helseprofesjoner som sykepleie og odontologi har hatt stor effekt og betydning. Samarbeidsinstitusjonene i sør anbefaler kvotestudentene og dette sikrer at man ivaretar behovet for kapasitetsutvikling ved institusjonene. Kvoteordningen kan også brukes som ett tiltak for å få opp kvinneandelen ved våre partnerinstitusjoner

Et sterkere fokus på utdanning på ph.d.-nivå er etterlyst av flere av våre samarbeidspartnere, men det må følge driftsmidler med ordningen, og stipendordningen i sin helhet må rettes mot disse studentenes behov, og ikke bygge på likhetsprinsippet med norske studenter slik Statens lånekasses praksis er i dag.

For strategisk institusjonsutvikling må partnerinstitusjonene bli invitert inn og stimulert til

internasjonale reformprosesser som for eksempel Bologna-reformen i Europa. Dette krever institusjonsutviklingsprogram som NUFU var et eksempel på, men som nå er avviklet til tross for svært god evaluering.

3. På hvilken måte kan ordningen anvendes for å styrke det strategiske samarbeidet mellom norske UH-institusjoner og høyere utdanningsinstitusjoner i utviklingsland?

Kvoteordningen har vært bærebjelken i dette samarbeidet i mange år og har bidratt til at strategisk samarbeid har kunne bli bygget opp over tid. Dette er særdeles viktig.

Se for øvrig punkt 2.

4. Vil det være en bedre benyttelse av kvoteordningen hvis den ble relatert til andre ordninger under bistandsbudsjettet som for eksempel NORHED?

Universitetet mener det vil være uheldig om ordningen knyttes til ett program. I stedet bør en bygge på programmene vi allerede har deltatt i og på eksisterende samarbeidsprosjekter. Dette bør gjelde både land i sør og framfor alt i øst. Dersom det fortsatt skal være en øst-kvotestruktur, er det viktig at rekruttering skjer gjennom eksisterende program. Dette blant annet for å sikre retur til hjemlandet.

Videre gir kvoteordningen anledning til samarbeid over lang tid, mens NORHED er avhengig av at søknader innvilges. Kvoteprogrammet bidrar til kontinuitet og forutsigbarhet i relasjoner som UiB har med universitet i sør. Det vil derfor være kontraproduktivt dersom ordningen blir begrenset til NORHED – men det er naturlig at det finnes koblinger mellom NORHED-prosjekter og kvoteordningen der det passer.

5. Finnes det synergier og/eller motsetninger mellom institusjonens internasjonaliseringsarbeid og samarbeid med utviklingsland? I tilfellet, hvilke?

Kvoteordningen har vært bærebjelken i det internasjonale samarbeidet Universitetet i Bergen har mot land i sør. Dette har vært benyttet som en bevisst del av internasjonaliseringsarbeidet ved universitetet og fokus på utviklingsrelatert forskning og utdanning som et prioritert område.

Universitetet erfarer at det har vært svært gode synergieffekter mellom institusjonens internasjonaliseringsstrategi og bistandsformålene ved ordningen. Det har vist seg at verdien av ordningen for nettverksbygging både for studenter og forskere, styrking av internasjonalt forskningssamarbeid, og kompetansebygging i samarbeidsland og internasjonalisering på egen institusjon henger nøye sammen. Prosjekter for utdanning og forskning har bidratt til økt kompetanse både i norske fagmiljøer og ved partnerinstitusjonene. Det er klare synergier i dette som kan forsvinne dersom kvoteordningen avvikles eller endres i for stor grad.

6. Deler av kvoteordningen er finansiert over bistandsbudsjettet og hovedmålet for norsk utviklingspolitikk er å bidra til utvikling og fattigdomsreduksjon. Er det synergier og/eller motsetninger mellom disse målsetningene og institusjonenes mål og strategier?

Universitetet i Bergen har en overordnet strategi som inkluderer utviklingsrelatert virksomhet på forskning og utdanning, som ett av to overordnede strategiske mål. Forskning, kompetansebygging og lederutvikling for Norge, men kanskje i ennå større grad for

institusjoner i fattige land, har vært og er strategiske hovedmål. Denne strategien har bidratt til at Universitetet i Bergen har bygget opp en stor fagportefølje og internasjonal synlighet blant annet innenfor global helse. Det ville innebære en motsetning mellom målsetninger dersom fokuset blir sterkere på BRIKS-landene på bekostning av fokus på lavinntektsland.

Vennlig hilsen

Anne Lise Fimreite
prorektor

Kjell Bernstrøm
kst. universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Endringer ved neste utlysning av SFF

Ny utlysning av sentre for fremragende forskning – SFF – er planlagt senhøsten 2015. Forskningsrådet har justert måten søknadene vil bli vurdert på i første trinn i søknadsbehandlingen. Også målene for SFF-ordningen er oppdatert.

Det er fjerde gang det lyses ut midler til SFF. De nye sentrene skal starte opp i 2018 og vil avløse de åtte sentrene i SFF II som avsluttes i 2017. Søknadsbehandlingen vil som tidligere foregå i to trinn.

Justert søknadsbehandling i første trinn

For å få innspill på søknadsbehandlingen i SFF, har Forskningsrådet avholdt en rundebordskonferanse med toneangivende representanter for forskningsmiljøene og en åpen høringsrunde på nett.

– Etter forslag som har kommet fram i disse rundene, har vi justert modellen for søknadsbehandling i første trinn. Tre internasjonale fagkomiteer, som består av toppforskere med forskningsledererfaring, velger ut hvilke søknader som går til trinn to. Slik får vi en balanse mellom oversikt og faglig forankring i vurderingen, sier divisjonsdirektør Anders Hanneborg i Forskningsrådet.

De tre komiteene dekker henholdsvis humaniora og samfunnsvitenskap, medisin og biologi og matematikk, naturvitenskap og teknologi. Tverrfaglige søknader leses først av medlemmer i en komité, og de vurderer om søknaden skal diskuteres i egne tverrfaglige møter med medlemmer fra andre komiteer.

I søknaden til første trinn skal den bærende ideen for forskningen ved senteret beskrives på fem sider. Først i trinn to skal søknaden inneholde en fullstendig beskrivelse av senteret på maksimalt 15 sider. Her vil internasjonale fageksperter med spisskompetanse vurdere hver søknad.

Oppdaterte målformuleringer

SFF-ordningen er Forskningsrådets mest prestisjefylte virkemiddel for å fremme høy kvalitet i norsk forskning. De oppdaterte målformuleringene prøver i enda større grad enn tidligere å legge vekt på at forskningen ved sentrene skal være nyskapende og ha stort potensiale for banebrytende resultater:

- Forskningsresultatene fra et SFF skal ha potensial for å flytte den internasjonale forskningsfronten.
- Et SFF kjennetegnes av nyskapende og ambisiøse ideer med stort potensial for banebrytende resultater. Senteret arbeider med komplekse problemer der samordnet og langsiktig forskningsinnsats innenfor- eller på tvers av fagområder er viktig for å nå målene.

Vurdering av senterleder og fagledere

CV-en fra senterleder skal legge vekt på de ti viktigste publikasjonene fra de siste ti årene. Dette tilsvarer en "Ten-year track record" i søknader til det europeiske forskningsrådet ERC. Senterleders viktigste internasjonale resultater blir dermed tillagt vekt. I tillegg vurderes senterleders erfaring fra forskningsledelse.

Det skal også legges vekt på den viktigste vitenskapelige produksjonen til faglederne ved senteret. Erfaring viser at sentre med flere enn en sterk, visjonær forsker fungerer godt. Men alle faglederne behøver ikke å ha tung erfaring. De kan også være yngre forskere med stort potensial.

Skrevet av: [Christian Lund](#)

Andre nettsider

[Innspillsrunde om SFF IV](#)

[SFFs nettsider](#)

Kontaktpersoner

[Liv Furuberg](#)
Seniorrådgiver

22 03 73 17
lfu@forskningsradet.no